

LIFE11 NAT/GR/1014

ForOpenForests

Action A.12: Determination of governance structure and legal status of the areas of the target habitats and species

Δράση A.12: Καθορισμός της διακυβέρνησης και του νομικού καθεστώτος των περιοχών που απαντούν οι οικότοποι και τα είδη στόχοι του έργου

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ

«Καθορισμός της Διακυβέρνησης των δύο Προστατευόμενων περιοχών του έργου»

Αθήνα 2015

Ομάδα του έργου

Γεώργιος Πολίτης, Νομικός

Χρήστος Γεωργιάδης, Γεωπόνος, MSc στη Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών

Σεραφείμ Χατζησκάκης, Δασολόγος

Ελένη Αναγνωστάκη, Δασολόγος

Συντομογραφίες

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΕΕΠΦ: Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης

ΕΖΔ: Ειδική Ζώνη Διατήρησης

ΠΔ: Προεδρικό Διάταγμα

ΠΠ: Προστατευόμενη Περιοχή

ΥΠΕΚΑ : Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

ΦΔΠΠ: Φορέας Διαχείρισης Προστατευόμενης Περιοχής

Πίνακας Περιεχομένων

Ομάδα του έργου	i
Συνοτομογραφίες	ii
1. Summary.....	iv
2. Τι είναι η διακυβέρνηση	1
1.1 Εργαλεία διακυβέρνησης.....	1
1.2 Το πλαίσιο είναι ζωτικής σημασίας	2
1.3 Η πρόκληση της διακυβέρνησης.....	3
1.4 Γιατί είναι σημαντική η αξιολόγηση της διακυβέρνησης μιας προστατευόμενης περιοχής;	4
3. Αρχές της καλής διακυβέρνησης.....	6
4. Τύποι διακυβέρνησης Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα.....	6
5. Θεσμικό πλαίσιο.....	8
5.1. Θεσμικό πλαίσιο σε διεθνές επίπεδο	8
4.1.1. Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Συμβάσεις	8
4.1.1.1. Διεθνής Σύμβαση για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης.....	8
4.1.1.2. Διεθνής σύμβαση για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας	9
4.1.1.3. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο	10
5.2. Θεσμικό πλαίσιο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης	11
4.2.1 Κοινοτική νομοθεσία, προγράμματα και πολιτικές	11
4.2.1.1. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ	11
4.2.1.2. Οδηγία 2009/147/ΕΚ για τη διατήρηση των άγριων πτηνών (κωδ. & καταργ. Οδ. 79/409/ΕΟΚ)	12
4.2.1.3. 6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον	14
4.2.1.4. Πρόγραμμα Δράσης για τη Βιοποικιλότητα.....	15
4.2.1.5. Πολιτικές για τη Γεωργία, την Ύπαιθρο και το Φυσικό Περιβάλλον	18
5.3. Θεσμικό πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο	20
5.3.1. Εθνική νομοθεσία για το περιβάλλον και τη χωροταξία	20
5.3.1.1. Άρθρο 24 του Συντάγματος 1975/1986/2001.....	20
5.3.1.2. Νόμος 1650/1986.....	20

5.3.1.3.	Νομοθετικό Διάταγμα 86/69 «Περί Δασικού Κώδικος» σχετικά με τη διαχείριση των δασών και τη θήρα	25
5.3.1.4.	Νόμος 3937/2011.....	25
5.3.1.5.	Προστασία Χλωρίδας και Πανίδας στο Νόμο 998/1979.....	27
5.3.1.6.	Προεδρικό Διάταγμα 67/81 «Περί προστασίας της αυτοφυούς Χλωρίδος και Αγρίας Πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και Ελέγχου της Ερεύννης επ' αυτών»	28
5.3.1.7.	Νόμος 2742/1999.....	28
5.4.	Θεσμικό πλαίσιο σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο	31
5.4.1.	Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας	31
6.	Μεθοδολογία περιγραφής της διακυβέρνησης	34
5.1	Συνάντηση των ενδιαφερόμενων μερών.....	34
5.2	Συνεντεύξεις με εμπλεκόμενους φορείς.....	35
5.3	Προσωπική επικοινωνία	35
5.4	Έρευνα τοπικής κοινωνίας	36
7.	Διακυβέρνηση στον Εθνικό Δρυμό Οίτης	36
8.	Διακυβέρνηση στο Όρος Καλλίδρομο.....	40
	Φορείς που εμπλέκονται στην διακυβέρνηση της περιοχής.....	46
9.	Συμπεράσματα/Προτάσεις	47
10.	Βιβλιογραφία.....	49

1. Summary

The purpose of this deliverable is to determine the governance structure and the legal status of the Natura 2000 sites of Mt. Oiti (GR244004) and Mt. Kallidromo (GR244006).).

Governance is defined as the interaction among structures, processes and traditions that determine how power and responsibilities are exercised, how decisions are taken, and how stakeholders participate in these decisions. This was determined:

By semi-structured interviews of the stakeholders, including key governance bodies and people, identified by action A.11 and during the three meetings of the Stakeholder Committee (Action F.2) that have been organized in Lamia;

By informal interviews on site;

By the local community survey (action A.11).

The determination of structure is essential in order to identify key governance barriers to the effective management and protection of the target habitats and species. Good governance is currently identified as essential for conservation management.

The review of existing legislation and policy and its clear communication to stakeholders will be a useful tool for management design and application. Both the activities will ensure the long-term conservation of the target habitats and species.

2. Τι είναι η διακυβέρνηση

Επιχειρώντας να προσδιορίσουμε το περιεχόμενο του όρου «διακυβέρνηση», καθώς δεν υπάρχει ομοφωνία για τον ακριβή ορισμό του παραθέτουμε τον ορισμό που δίνει το Ινστιτούτο Διακυβέρνησης :

«Διακυβέρνηση είναι οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των θεσμικών οργάνων, διαδικασιών και παραδόσεων που καθορίζουν πως ασκείται η εξουσία, πως λαμβάνονται οι αποφάσεις για θέματα δημοσίου ή και πολλές φορές ιδιωτικού ενδιαφέροντος και πώς οι πολίτες ή άλλα ενδιαφερόμενα μέρη εκφέρουν τη άποψη τους».

Ο βασικός ρόλος των υπεύθυνων για την διακυβέρνηση προστατευόμενων περιοχών είναι να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την αποτελεσματική τους διαχείριση. Αυτό πραγματοποιείται από τα διοικητικά όργανα σε διάφορα επίπεδα με ποικίλους τρόπους, όπως:

- Παρέχουν ένα νομικό πλαίσιο για την χρήση και το ιδιοκτησιακό καθεστώς γης και πόρων.
- Δημιουργούν ένα πλαίσιο πολιτικής που εξισορροπεί την οικολογική και ανθρώπινη ευημερία.
- Καταρτούν, διαρθρώνουν και θέτουν σε λειτουργία ρόλους, αρμοδιότητες και υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σχετικά με τη διατήρηση και τη χρήση πόρων.
- Επενδύουν στην οικοδόμηση της θεσμικής ικανότητας σε διάφορα επίπεδα
- Επενδύουν στην ανάπτυξη σχετικών ικανοτήτων σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.
- Ενισχύουν θεσμικές πολιτικές, προγράμματα και διαδικασίες, την οργανωτική κουλτούρα και την επαγγελματική στάση που υποστηρίζουν τις συμμετοχικές διαδικασίες.
- Παρεμβαίνουν αποφασιστικά σε περιπτώσεις συγκρούσεων, ιδίως σε διαφορές που αφορούν στα σύνορα, τη γη και τους πόρους.
- Εγγυούνται τη δίκαιη εκπροσώπηση των ενδιαφερόμενων στις διαδικασίες λήψης και επίλυσης διαφορών.
- Διασφαλίζουν πρότυπα επιδόσεων στον τομέα της διαχείρισης.
- Ευνοούν την παροχή απασχόλησης και άλλες οικονομικές ευκαιρίες και οφέλη για τους ενδιαφερόμενους.
- Παροχή δυνατοτήτων επενδύσεων σε υποδομές προστατευόμενων περιοχών.
- Παροχή τεχνικών συμβουλών και υποστήριξη στο προσωπικό των προστατευόμενων περιοχών.

2.1 Εργαλεία διακυβέρνησης

Οι υπεύθυνοι για τη δημιουργία και διατήρηση των υποστηρικτικών συνθηκών για τη διαχείριση μιας προστατευόμενης περιοχής χρησιμοποιούν ποικίλα μέσα για να επιτευχθεί αυτό το έργο. Όπως:

- Νόμους.

- Πολιτικές και κανόνες (π.χ. για τον καθορισμό των ρόλων, των ευθυνών και λογοδοσίας).
- Κανονισμούς (π.χ. για το χρονοδιάγραμμα της χρήσης ενός πόρου, το άνοιγμα ή το κλείσιμο της πρόσβασης σε μια περιοχή, επιτρέποντας ή απαγορεύοντας μια συγκεκριμένη τεχνολογία).
- Χρηματοοικονομικές επενδύσεις (σε προγράμματα, υποδομές, κλπ).
- Διάδοση πληροφοριών με διάφορους τρόπους.
- Παροχή ευκαιριών για τη συνάντηση, συζήτηση και διαπραγμάτευση μεταξύ τους σε συγκεκριμένα ζητήματα (φόρουμ, πλατφόρμες, συμπεριλαμβανομένων των τρεχόντων ζητημάτων)
- Παροχή υλικής ή διοικητικής υποστήριξης.
- Υλοποίηση προγραμμάτων έρευνας και εκπαίδευσης.
- Παροχή διάφορων κινήτρων και αντικινήτρων σε ποικίλες μορφές, από τέλη και φόρους μέχρι την αναγνώριση της κοινωνικής αξίας και ενίσχυσης της κοινωνικής τάξης.

2.2 Το πλαίσιο είναι ζωτικής σημασίας

Η διαχείριση των φυσικών πόρων είναι πεδίο συνεχούς διαμάχης των φορέων εξουσίας. Σε όλη την ιστορία οι φυσικοί πόροι έχουν αποτελέσει αρένα διεξαγωγής και επίλυσης πολιτιστικών αλλά και πολιτικών συγκρούσεων, ακόμα και σε μορφή βίας ή και πολέμων. Είναι αδιανόητο να ασχοληθεί κανείς με τη διακυβέρνηση σημαντικών φυσικών πόρων, όπως αυτών που βρίσκονται μέσα σε μια προστατευόμενη περιοχή, χωρίς να ωφελείτε από ένα υποστηρικτικό, μη κατασταλτικό κοινωνικό-πολιτιστικό περιβάλλον. Στην πραγματικότητα η διαδικασία εφαρμογής ευαίσθητων αρχών διακυβέρνησης, όπως η νομιμότητα και η δικαιοσύνη, δεν μπορεί να συμβεί χωρίς ένα υποστηρικτικό περιβάλλον. Αυτό το υποστηρικτικό πλαίσιο θα πρέπει τουλάχιστον να περιλαμβάνει:

- Ένα υποστηρικτικό πλαίσιο δημοκρατικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δημοκρατικών θεσμών που βασίζονται σε ελεύθερες εκλογές, την αρχή «ένα άτομο, μία ψήφος», και σε ένα βιώσιμο πολυκομματικό σύστημα. Μεγάλη σημασία παίρνουν, ο σεβασμός των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία του λόγου, του συνεταιρίζεσθαι, της θρησκείας και η έλλειψη διακρίσεων που βασίζονται στο φύλο, τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία.
- Ένα υποστηρικτικό πλαίσιο απονομής δικαιοσύνης που χαρακτηρίζεται από το σεβασμό του κράτους δικαίου, που περιλαμβάνει: ένα ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα, ισότητα ενώπιον του νόμου, απαίτηση για την κυβέρνηση και τους υπαλλήλους της να βασίσουν τις ενέργειες τους σε σαφώς καθορισμένες νομικές αρχές και το δικαίωμα των πολιτών να χρησιμοποιούν ένδικο μέσα κατά τις κυβερνήσεις αλλά και των συμπολιτών τους.

Τα παραπάνω ισχύουν ακόμα και όταν μια προστατευόμενη περιοχή είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους, δεδομένου ότι γίνεται όλο και πιο προφανές ότι η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών μπορεί να γίνει μόνο στο πλαίσιο ενός ευρέως

οικοσυστήματος. Οι κοινωνικοί φορείς που φέρουν ευθύνη των ορίων των προστατευόμενων περιοχών πρέπει να μπορούν να επικοινωνούν και να συνεργάζονται για να υποστηρίξουν την Προστατευόμενη Περιοχή.

2.3 Η πρόκληση της διακυβέρνησης

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 10 ετών, η διακυβέρνηση έχει ένα «καυτό θέμα». Δεδομένου ότι οι περιορισμοί των εθνικών κυβερνήσεων έχουν γίνει πιο εμφανείς, η αντιμετώπιση θεμάτων που αφορούν τους πολίτες έχει γίνει πιο περίπλοκη. Ενώ οι κυβερνήσεις ασκούν σημαντική επιρροή σε πολλά δημόσια θέματα, αποτελούν έναν μόνο από πολυάριθμους ισχυρούς παράγοντες. Αυτοί περιλαμβάνουν οργανώσεις τοπικών πληθυσμών, μη-κυβερνητικές οργανώσεις για το περιβάλλον και αναπτυξιακούς στόχους, διεθνείς οργανώσεις, φορείς διεθνούς και εθνικού δικαίου, επιστημονικές και τοπικές ομάδες, εμπειρογνώμονες και επαγγελματικές ενώσεις. Σε αυτό το δυναμικό περιβάλλον, οι συμβατικοί ρόλοι και οι δομές διακυβέρνησης, που βασίζονται σε μια συγκεντρωτική και ιεραρχική αρχή, δεν είναι πλέον επαρκείς. Η κοινωνία δοκιμάζει νέες και πιο ευέλικτες μορφές διακυβέρνησης που να εκπροσωπούν πιο αποτελεσματικά και να ανταποκρίνονται στις ανησυχίες του κοινού. Αυτές οι καινοτόμες θεσμικές ρυθμίσεις, τόσο στο πλαίσιο των εθνικών κυβερνήσεων όσο και μεταξύ των κυβερνήσεων και της κοινωνίας, κινούνται προς πιο ευέλικτες, πολυσυλλεκτικές ρυθμίσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από την αλληλεξάρτηση μεταξύ των φορέων και την από κοινού άσκηση της εξουσίας. Σε πολλές χώρες παρατηρείται αύξηση των διάφορων μορφών συνεργασίας μεταξύ των κοινοτήτων, της κυβέρνησης, των επιχειρήσεων και άλλων παραγόντων («εταιρικές σχέσεις δημοσίου συμφέροντος»).

Δύο βασικοί παράγοντες εξηγούν γιατί αναδύονται νέα μοντέλα διακυβέρνησης:

- Οι κυβερνήσεις επιδιώκουν να εφαρμόσουν τις πολιτικές και τα προγράμματά τους με έναν πιο αποδοτικό, δίκαιο και αποτελεσματικό τρόπο και να αυξήσουν τα συνολικά κοινωνικά οφέλη.
- Οι πολίτες απαιτούν να έχουν ουσιαστικότερο ρόλο στις αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους και ανάλογα με την περίπτωση, την ανατροπή των αδικιών του παρελθόντος.

Η εμπειρία δείχνει ότι τα νέα συστήματα διακυβέρνησης μπορούν να διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Σε πολλές χώρες αναπτύσσονται νέοι τρόποι ενίσχυσης της συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Αυτό γίνεται για να βελτιωθεί η διακυβέρνηση τόσο ως αυτοσκοπός (δημιουργία δίκαιων και ισότιμων διαδικασιών) όσο και ως μέσο για την επίτευξη κάποιου σκοπού (που παράγει τα επιθυμητά αποτελέσματα).

Στο πεδίο των προστατευόμενων περιοχών, οι επαγγελματίες αναγνωρίζουν ότι οι ευέλικτες θεσμικές ρυθμίσεις είναι απαραίτητες για τη διαχείριση των φυσικών πόρων σε συστήματα που έχουν πολύπλοκες κοινωνικές, πολιτικές, πολιτιστικές και οικολογικές

διαστάσεις. Πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο που θεωρούμε πως πρέπει να διαχειριζόμαστε τις προστατευόμενες περιοχές, λόγω:

- Της αύξησης της αναγνώρισης των περιορισμών που προκύπτουν από την παραγωγή νέας γνώσης από τους «ειδικούς» επιστήμονες και της ανάγκης να ενσωματωθούν αυτές οι γνώσεις με αυτές των αυτοχθόνων και των τοπικών οικολογικών παραδόσεων.
- Της εξέλιξης των νέων, με βάση το οικοσύστημα, προσαρμοστικών προσεγγίσεων διαχείρισης.
- Της ανάγκης προσαρμογής στις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές αξίες και τις πολιτικές και οικονομικές δυνάμεις.
- Της αυξανόμενης ζήτησης για πιο αποτελεσματική εκπροσώπηση των συμφερόντων των πολιτών στην πολιτική και τη λήψη αποφάσεων.
- Της αύξησης της αναγνώρισης της νομικής βάσης για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών.
- Της πίεσης της κυβέρνησης για μείωση του κόστους διαχείρισης π.χ. για την παρακολούθηση των δραστηριοτήτων, την επιβολή των κανόνων, για τη διατήρηση των υποδομών.

Ως αποτέλεσμα όλων των παραπάνω, έχουμε γίνει μάρτυρες μιας γενικής τάσης από τους διαχειριστές προστατευόμενων περιοχών, να αποκεντρώσουν και σε ορισμένες περιπτώσεις να αναθέσουν ή μεταβιβάσουν μέρος των εξουσιών και των υποχρεώσεων τους σε πολυσυλλεκτικές ομάδες σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο ώστε να βρίσκονται λύσεις στις προκλήσεις της διαχείρισης.

2.4 Γιατί είναι σημαντική η αξιολόγηση της διακυβέρνησης μιας προστατευόμενης περιοχής;

Οι προστατευόμενες περιοχές αντιμετωπίζουν πολλών ειδών απειλές ως προς την οικολογική τους ακεραιότητα αλλά και την κοινωνική και πολιτιστική τους σημασία. Οι επιβλαβείς πρακτικές πηγάζουν από την αποτυχία πολιτικών, νόμων και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων να παρέχουν αποτελεσματική καθοδήγηση και κίνητρα διατήρησης στους διαχειριστές και άλλους ενδιαφερόμενους. Οι συντονισμένες και αποτελεσματικές διαδικασίες διακυβέρνησης μπορούν να θεσπίσουν πολιτικές για την παροχή κινήτρων (π.χ. κοινωνική αναγνώριση, οικονομική στήριξη κ.λπ.) που εξασφαλίζουν μια ποικιλία προοπτικών από τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων «εμπειρογνομόνων», που τίθενται προς συζήτηση και τελικά επιλύουν πολύπλοκα κοινωνικό-οικολογικά διλλήματα:

- Όστε να διασφαλίζεται η λογοδοσία και η διατήρηση των οικονομικών και υλικών πόρων.

Οι κυβερνήσεις, οι φορείς χρηματοδότησης, οι ρυθμιστικοί φορείς και γενικά οι εταίροι, δείχνουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για το θέμα της λογοδοσίας. Θέλουν να ξέρουν πόσο καλά υποστηρίζει την επίτευξη των συμπεφωνημένων στόχων και σκοπών ένα σύστημα

διακυβέρνησης. Θέλουν επίσης να δουν κατά πόσο τα αποτελέσματα που προκύπτουν αντιστοιχούν στην προσπάθεια που καταβλήθηκε και τα μέσα που διατέθηκαν. Με την πάροδο του χρόνου, η αξιολόγηση της διακυβέρνησης θα μπορούσε να βελτιώσει τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των διαδικασιών και των προγραμμάτων περιβαλλοντικής διατήρησης.

- Όστε να καθοριστεί εάν είναι απαραίτητη κάποια αλλαγή στη δομή και τις διαδικασίες της διακυβέρνησης.

Η προσαρμοζόμενη διακυβέρνηση και η ενισχυμένη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών στη διαχείριση αυξάνονται σε πολλές προστατευόμενες περιοχές. Αυτό οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της αυξημένης εκτίμησης του οικολογικού ρόλου των ανθρώπων και τη σχέση τους με το περιβάλλον, της επιθυμίας να βελτιωθεί η διαχείριση των κινδύνων με την ενσωμάτωση μιας ευρύτερης βάσης αντιπροσώπευσης και αξιολόγησης των θεμάτων που διακυβεύονται, δημόσια εκφρασμένα αιτήματα για πιο άμεση εκπροσώπηση των συμφερόντων τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και αυξανόμενη αναγνώριση των δικαιωμάτων των γηγενών πληθυσμών. Σε κάθε περίπτωση, ο συνδυασμός των πολιτικών, θεσμικών και οικονομικών παραγόντων μπορεί να σημαίνει ότι ήρθε ο καιρός για περισσότερο συνεργατικές προσεγγίσεις ως προς τη διαχείριση.

- Όστε να εντοπιστεί το πλέον κατάλληλο σύστημα διακυβέρνησης για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων αλλαγών

Οι παγκόσμιες βιο-φυσικές, κοινωνικο-οικονομικές και θεσμικές αλλαγές που σαρώνουν ολόκληρο τον κόσμο, επηρεάζουν βαθιά τις προστατευόμενες περιοχές. Εν όψει των μεγάλων αυτών προκλήσεων θα πρέπει να αξιολογούνται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των διαφορετικών συστημάτων διακυβέρνησης, αναφορικά με την ικανότητα τους να ανταπεξέρθουν στις προκλήσεις. Μια σειρά από θέματα μπορούν να εξεταστούν για αυτό το σκοπό:

- Ποιες διακυβερνητικές ρυθμίσεις θα είναι πιο ευέλικτες και ικανές να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες ανάγκες, τις ευκαιρίες και τις απειλές που σχετίζονται με την προστατευόμενη περιοχή;
- Ποιες διακυβερνητικές ρυθμίσεις θα προωθήσουν την πληρέστερη αξιοποίηση του φάσματος πόρων που μπορεί να προσφέρει το κάθε ενδιαφερόμενο μέρος;
- Ποιες διακυβερνητικές ρυθμίσεις θα προωθήσουν μια δίκαιη κατανομή κόστους και οφέλους της διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών;
- Ποιες διακυβερνητικές ρυθμίσεις θα στηρίξουν τις οικολογικές, κοινωνικές και οικονομικές ανησυχίες των βασικών ενδιαφερόμενων φορέων;
- Ποια είναι τα βασικά προβλήματα διακυβέρνησης και οι ευκαιρίες για την ενίσχυση της διατήρησης των συνδεδεμένων χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών.

3. Αρχές της καλής διακυβέρνησης

Διαφάνεια: τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη σημασία στη διαφάνεια και την κοινοποίηση των αποφάσεών τους.

Συμμετοχή: οι πολίτες πρέπει να κληθούν να συμμετάσχουν πιο συστηματικά στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των πολιτικών.

Ευθύνη: πρέπει να αποσαφηνιστεί ο ρόλος του κάθε φορέα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Κάθε εμπλεκόμενος φορέας πρέπει, στη συνέχεια, να αναλαμβάνει το ρόλο που του αναλογεί.

Αποτελεσματικότητα: οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται στο κατάλληλο επίπεδο και την κατάλληλη στιγμή και να παράγουν τα απαιτούμενα αποτελέσματα.

Συνοχή: οι πολιτικές που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζουν πολύ μεγάλη διαφοροποίηση και απαιτείται συνεχής προσπάθεια για να εξασφαλίζεται η συνοχή τους.

4. Τύποι διακυβέρνησης Προστατευόμενων Περιοχών στην Ελλάδα

Το πλαίσιο διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας ορίζεται από το ν. 2742/99 «περί χωροταξικού σχεδιασμού», όπως συμπληρώθηκε από το ν. 3937/2011 για «διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις». Συγκεκριμένα, προβλέπονται: α) Φορείς Διαχείρισης που είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) και μπορούν να επιφορτισθούν με τη διαχείριση μιας ή περισσότερων περιοχών και β) Αναθέσεις διαχείρισης, με τις οποίες το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Υ.Π.Ε.Κ.Α.) παραχωρεί διαχειριστικές αρμοδιότητες σε δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.

Μέχρι το 2014, δεν είχε γίνει καμιά ανάθεση διαχείρισης. Ως διαχειριστικό σχήμα επελέγη αποκλειστικά αυτό των Φορέων Διαχείρισης. Η ιστορία των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα αρχίζει το 1937 με το ν. 856, και τη δημιουργία Εθνικών Δρυμών (πέντε ορεινές δασωμένες περιοχές), μεγάλης έκτασης (>70.000 στρέμματα). Στόχος της δημιουργίας τους ήταν η προστασία των πολύτιμων και ευαίσθητων στοιχείων μέσα από τη διατήρησή τους σε πλήρως φυσική κατάσταση. Προβλέπονταν αυτόνομες αρχές διαχείρισης για κάθε Εθνικό Δρυμό, οι οποίες όμως ποτέ δεν λειτούργησαν. Στην πράξη, η ευθύνη διαχείρισής τους μεταβιβάστηκε στη Δασική Υπηρεσία και ειδικότερα στις κατά τόπους Διευθύνσεις Δασών.

Ο Νόμος 996/1971 τροποποίησε τον προηγούμενο και έδωσε τη δυνατότητα σε περιοχές άλλου τύπου και μικρότερου μεγέθους να χαρακτηριστούν προστατευόμενες. Με το νόμο αυτό δημιουργήθηκαν δύο πρόσθετες κατηγορίες προστατευόμενων οντοτήτων, τα Αισθητικά δάση και τα Προστατευόμενα Φυσικά Μνημεία, ενώ εντάχθηκαν άλλες πέντε περιοχές στους Εθνικούς Δρυμούς της χώρας. Η προστασία παρέμεινε ο κύριος σκοπός χαρακτηρισμού μιας περιοχής. Οι δράσεις αναψυχής

επιτρέπονταν υπό την προϋπόθεση ότι δεν συγκρούονταν με τις υπέρτερες αρχές προστασίας. Η διοίκηση και διαχείριση των Εθνικών Δρυμών παρέμεινε στη δικαιοδοσία των τοπικών Διευθύνσεων Δασών, στελεχωμένων προς τούτο και με σταθερή δημόσια χρηματοδότηση. Οι ρυθμίσεις αυτών των νόμων δεν μπόρεσαν να εξασφαλίσουν ικανοποιητική προστασία και πολύ περισσότερο δεν ανταποκρίνονταν στις αναδυόμενες νέες αντιλήψεις για την προστασία της φύσης και τις συναφείς ανάγκες.

Τα προβλήματα επιχείρησε να θεραπεύσει σε θεσμικό επίπεδο ο ν. 1650/1986 «για την προστασία του περιβάλλοντος». Με αυτόν εισήχθησαν άλλες πέντε κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών⁵,

Άλλαξε η διαδικασία χαρακτηρισμού τους και, παράλληλα, οι περισσότερες σχετικές αρμοδιότητες πέρασαν στη δικαιοδοσία του τότε Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων (Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.). Ενώ το Υπουργείο αυτό ήταν το επιχειρησιακά υπεύθυνο για το σχεδιασμό και τη διαμόρφωση πολιτικής για το σύνολο των προστατευόμενων περιοχών, η εκτελεστική εξουσία αφέθηκε στις τοπικές Διευθύνσεις Δασών, δηλαδή στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Γεωργίας.

Η εφαρμογή του νόμου αποκάλυψε πολλά αρνητικά στοιχεία. Κυριότερα ήταν η απουσία εμπλοκής των τοπικών κοινωνιών στο χαρακτηρισμό και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών, οι ανεπαρκείς κυρώσεις για τις περιπτώσεις παραβάσεων και το δυαδικό σχήμα διοίκησης που ήταν πηγή σύγχυσης αλλά και πολλών δυσκολιών. Μερικές από τις ανεπάρκειες, όπως και την πίεση από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποτελεσματική προστασία – μετά μάλιστα και την έκδοση της καθοριστικής για το μέλλον των προστατευόμενων περιοχών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο Οδηγίας για τους Οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ – επιχείρησε να αντιμετωπίσει ο Νόμος 2742/1999 «χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη», όπως συμπληρώθηκε με το Νόμο 3044/2002, με τον οποίο και ιδρύθηκαν 25 Φορείς Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών της χώρας, που όριζε τα σχετικά με τη σύσταση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες τους. Οι βασικές διαφορές των προβλέψεων από τα προηγουμένως ισχύοντα αφορούσαν τα εξής : α) Η διοίκηση ασκείται από μη υπηρεσιακά όργανα , συγκεκριμένα από 7- μέλη Διοικητικά Συμβούλια (ΔΣ) εποπτευόμενα από τον εκάστοτε Υπουργό Περιβάλλοντος. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα σχήμα αντιπροσώπων - της κεντρικής διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης, των τοπικών παραγωγικών φορέων και των δραστηριοποιούμενων στην περιοχή Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) – το οποίο συμπληρώνουν ειδικοί για θέματα της προστατευόμενης περιοχής επιστήμονες. Το ΔΣ διορίζεται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος - απευθείας ο Πρόεδρός του, μετά από προτάσεις των εκπροσωπούμενων φορέων και οργανισμών τα άλλα μέλη του. β) Οι Φορείς Διαχείρισης (ΦΔΠΠ) έχουν την αρμοδιότητα να ασκούν διοίκηση και διαχείριση, αλλά δεν διαθέτουν εκτελεστική εξουσία. Αυτή αφήνεται σε άλλες αρμόδιες υπηρεσίες και στους δικούς τους μηχανισμούς ελέγχου. Επί της ουσίας, οι αρμοδιότητες των ΦΔΠΠ έχουν μαλακό υπόβαθρο. Είναι περισσότερο ενημερωτικού, γνωμοδοτικού, πιστοποιητικού χαρακτήρα, προώθησης και συντονισμού δράσεων,

παρεμβάσεων προς τις εκάστοτε αρμόδιες αρχές ή κρούσης κώδωνα κινδύνου. Ο επικουρικός ρόλος που δόθηκε στους ΦΔΠΠ προσομοιάζει περισσότερο σε δράση καταλύτη παρά σε δράση πραγματικού διαχειριστή. γ) Δεν υπάρχει καμιά πρόβλεψη επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού για οικονομική υποστήριξη των φορέων διαχείρισης ώστε να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες διοίκησης και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας. Η επιλογή αυτή ενδεχομένως συνδέεται και με τις αρμοδιότητες που ανατέθηκαν στους ΦΔΠΠ και εντέλει το ρόλο που τους δόθηκε, όπως περιγράφεται παραπάνω.

5. Θεσμικό πλαίσιο

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζεται αναλυτικά το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών σε διεθνές επίπεδο, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε εθνικό επίπεδο. Επίσης, παρουσιάζεται το σύνολο των αποφάσεων για το χαρακτηρισμό των προστατευόμενων περιοχών σε περιφερειακό επίπεδο, και πιο συγκεκριμένα για τη Στερεά Ελλάδα, όπου βρίσκονται το Εθνικό Πάρκο της Οίτης και το Όρος Καλλίδρομο, που αποτελούν και το πεδίο της έρευνας του συγκεκριμένου Έργου LIFE+.

5.1. Θεσμικό πλαίσιο σε διεθνές επίπεδο

5.1.1. Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Συμβάσεις

5.1.1.1. Διεθνής Σύμβαση για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης

Υπογράφηκε στη Βέρνη στις 19.9.1979 και κυρώθηκε με το Ν. 1335/1983 «Κύρωση Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης» (Α' 32).

Σύμφωνα με το άρθ. 1, σκοπός της σύμβασης είναι η εξασφάλιση της διατήρησης της άγριας χλωρίδας και πανίδας και των φυσικών τους οικοτόπων, ιδίως των ειδών και των οικοτόπων εκείνων, για τη διατήρηση των οποίων απαιτείται συνεργασία μεταξύ περισσότερων Κρατών καθώς και η προώθηση της συνεργασίας αυτής. Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται στα είδη εκείνα, συμπεριλαμβανομένων και των αποδημητικών, τα οποία απειλούνται με αφανισμό ή είναι ευπαθή.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, τα συμβαλλόμενα μέρη:

- Λαμβάνουν τα κατάλληλα και απαραίτητα νομοθετικά και κανονιστικά μέτρα για την προστασία των οικοτόπων των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας και την ειδική διατήρηση των ειδών αυτών.
- Λαμβάνουν υπόψη, κατά τη χάραξη της χωροταξικής και αναπτυξιακής πολιτικής τους, τις ανάγκες διατήρησης των προστατευόμενων ζωνών, ώστε να αποφευχθεί ή να μειωθεί κατά το δυνατό κάθε υποβάθμισή τους.

Τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διατηρήσουν ή να προσαρμόσουν τον πληθυσμό της άγριας χλωρίδας και πανίδας σε επίπεδο ανταποκρινόμενο ιδίως στις οικολογικές, επιστημονικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, λαμβάνοντας ταυτοχρόνως υπόψη τις οικονομικές και ψυχαγωγικές απαιτήσεις καθώς και τις ανάγκες των υποειδών, ποικιλιών ή τύπων οι οποίοι απειλούνται σε τοπικό επίπεδο (άρθ. 2)

Στο άρθ. 3 ορίζεται ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή εθνικής πολιτικής διατήρησης της άγριας χλωρίδας και πανίδας και των φυσικών οικοτόπων τους, δίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στα είδη που απειλούνται με αφανισμό ή βρίσκονται σε κίνδυνο κυρίως δε στα ενδημικά είδη και στους απειλούμενους οικοτόπους. Ακόμη, κάθε συμβαλλόμενο μέρος υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη τη διατήρηση της άγριας χλωρίδας κατά τη χάραξη της χωροταξικής και αναπτυξιακής πολιτικής του καθώς και κατά τη λήψη των μέτρων καταπολέμησης της ρύπανσης.

Σύμφωνα με το άρθ. 4, τα συμβαλλόμενα μέρη λαμβάνουν τα κατάλληλα και απαραίτητα νομοθετικά και κανονιστικά μέτρα για την προστασία των οικοτόπων των άγριων ειδών χλωρίδας και πανίδας, ιδίως των απαριθμούμενων στα Παραρτήματα I και II και για τη διαφύλαξη των φυσικών οικοτόπων οι οποίοι κινδυνεύουν να εξαφανισθούν, και λαμβάνουν υπόψη, κατά τη χάραξη της χωροταξικής και αναπτυξιακής τους πολιτικής, τις ανάγκες διατήρησης αυτών των προστατευόμενων ζωνών, ώστε να αποφευχθεί ή να μειωθεί όσο το δυνατό περισσότερο κάθε υποβάθμιση αυτών.

5.1.1.2. Διεθνής σύμβαση για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας

Υπογράφηκε στη Βόννη στις 23.6.1979 και κυρώθηκε με το ν. 2719 /1999 «Κύρωση της διεθνούς σύμβασης για τη διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας κ.α. διατάξεις» (Α' 106).

Στο πλαίσιο της σύμβασης, τα Μέρη καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για:

- Τη διατήρηση και αποκατάσταση των οικοτόπων των κινδυνευόντων αποδημητικών ειδών.
- Την πρόληψη, εξάλειψη, αντιστάθμιση, ελαχιστοποίηση των αρνητικών αποτελεσμάτων από δραστηριότητες ή εμπόδια που αποτελούν σοβαρή ενόχληση ή καθιστούν αδύνατη την αποδημία.
- Την πρόληψη, μείωση και έλεγχο των παραγόντων που απειλούν τα αποδημητικά είδη που βρίσκονται σε κίνδυνο.
- Την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και σύναψη διεθνών συμφωνιών για τα είδη με δυσμενή κατάσταση διατήρησης.

5.1.1.3. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο

Με το ν. 3827/2010 (Α' 30) κυρώθηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, η οποία είχε υπογραφεί στη Φλωρεντία, στις 20 Οκτωβρίου 2000.

Η Σύμβαση προβλέπει την προστασία των τοπίων των χωρών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Σε αυτά περιλαμβάνει πλέον, σύμφωνα με τις σύγχρονες επιστημονικές αντιλήψεις και ορισμούς, το φυσικό και το πολιτισμικό (ιστορικό) περιβάλλον, μάλιστα ενόψει της σύνταξης χωροταξικών σχεδίων (βλ. προοίμιο και άρθ. 5 παρ. δ).

Η Σύμβαση, στο άρθ. 1 περιέχει σειρά ορισμών για το τοπίο, για την πολιτική τοπίων, για τους στόχους ποιότητας των τοπίων, για την προστασία τους, για τη διαχείρισή τους και για τον σχετικό σχεδιασμό.

Στο άρθ. 2 καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής της, που είναι φυσικές, αγροτικές, αστικές και περιαστικές περιοχές, με συμπερίληψη της γης, των εσωτερικών υδάτων και των θαλάσσιων περιοχών, ενώ ορίζεται ρητά ότι δεν αφορά μόνο εξαιρετικά τοπία, αλλά και τα χωρίς ιδιαιτερότητα ή και τα υποβαθμισμένα.

Σύμφωνα με το άρθ. 3, η σύμβαση στοχεύει στην προώθηση της προστασίας των τοπίων, τη διαχείριση και τον σχεδιασμό τους, και την οργάνωση της Ευρωπαϊκής συνεργασίας σε ζητήματα τοπίων.

Στο άρθ. 5 ορίζεται ότι κάθε κράτος-μέλος υποχρεούται να αναγνωρίζει νομικά τα τοπία (στόχος ευρύτερος από εκείνο του ν. 1469 /1950 και του ν. 1650 /1986 και των τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που εκείνοι αναγνωρίζουν), να εγκαθιδρύει και να εφαρμόζει ειδικές πολιτικές για τα τοπία, να καθιερώνει διαδικασίες για τη συμμετοχή του κοινού και τοπικών Αρχών στη διατύπωση των σχετικών πολιτικών, τέλος δε να εντάσσει τα τοπία στις πολιτικές σχεδιασμού καθώς και σε κάθε πολιτική με πιθανό άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στα τοπία.

Κάθε κράτος - μέλος υποχρεούται να λαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα, τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 6. Πρόκειται για την αύξηση της ευαισθητοποίησης της κοινωνίας και των αρχών, την κατάρτιση και εκπαίδευση, την καταγραφή, αναγνώριση

και εκτίμηση της αξίας των τοπίων, τον ορισμό στόχων ποιότητας των τοπίων και την εφαρμογή πολιτικών για το τοπίο.

Με το άρθρο δεύτερο του κυρωτικού νόμου εξουσιοδοτούνται ο υπουργός Π.Ε.Κ.Α. και ο κατά περίπτωση συναρμόδιος υπουργός να λαμβάνουν τα γενικά ή συγκεκριμένα μέτρα και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της σύμβασης.

5.2. Θεσμικό πλαίσιο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

5.2.1 Κοινοτική νομοθεσία, προγράμματα και πολιτικές

5.2.1.1. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου 1992 «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (L. 206/7) θεσπίσθηκε με σκοπό την προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας της Ευρώπης. Η Οδηγία υιοθέτησε πιο σφαιρικές και ολοκληρωμένες θεωρήσεις για την προστασία και διαχείριση της βιοποικιλότητας της Ευρώπης, συμβάλλοντας έτσι στο γενικό στόχο της αειφόρου ανάπτυξης.

Στο προοίμιό της αναφέρεται ότι για την επίτευξη του σκοπού της λαμβάνονται υπ' όψιν ποικίλες άλλες απαιτήσεις. Σημειώνεται, μάλιστα, ότι για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας ενδέχεται να απαιτείται η διατήρηση ή και ενθάρρυνση ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, στην § 3 του άρθρου 2 ορίζεται ότι κατά τη λήψη μέτρων λαμβάνονται υπ' όψιν οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές απαιτήσεις καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες.

Ως βασικό εργαλείο για την επίτευξη του σκοπού της Οδηγίας, επελέγη η δημιουργία ενός συνεκτικού οικολογικού δικτύου ειδικών ζωνών με την ονομασία «Natura 2000» (Φύση 2000). Το δίκτυο αυτό αποτελείται από τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (Ε.Ζ.Δ.), οι οποίες ορίζονται βάσει της διαδικασίας που περιγράφεται στο κείμενο της Οδηγίας, καθώς και τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) που ορίζονται σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών».

Ο χαρακτηρισμός των Ε.Ζ.Δ. περιλαμβάνει μία διαδικασία τριών σταδίων: Κατά το πρώτο στάδιο πραγματοποιήθηκε η καταγραφή των περιοχών, των τύπων οικοτόπων και των συγκεκριμένων ειδών χλωρίδας και πανίδας, που συναντώνται σ' αυτές. Το δεύτερο στάδιο αφορούσε στην κατάρτιση ενός καταλόγου Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (Τ.Κ.Σ.), με τις προτεινόμενες από τα κράτη-μέλη περιοχές. Από τον κατάλογο αυτό στη συνέχεια προκύπτει ο τελικός Κατάλογος των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου, οι οποίες έπρεπε να χαρακτηρισθούν από τα κράτη - μέλη ως Ε.Ζ.Δ., το αργότερο μέχρι τον Ιούνιο του 2004.

Στο άρθρ. 6 της Οδηγίας περιγράφονται τα βασικά μέτρα για την επίτευξη του σκοπού της. Τα κράτη – μέλη υποχρεούνται να:

- Καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα διατήρησης για τις Ε.Ζ.Δ., που ενδεχομένως συνεπάγονται ειδικά ενδεδειγμένα σχέδια διαχείρισης ή ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης και τα δέοντα κανονιστικά, διοικητικά ή συμβατικά μέτρα που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων του παραρτήματος Ι και των ειδών του παραρτήματος ΙΙ, τα οποία απαντώνται στους τόπους. (§ 1).
- Θεσπίζουν μέτρα, ώστε στις Ε.Ζ.Δ. να αποφεύγεται η υποβάθμιση των οικοτόπων και οι ενοχλήσεις με επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα, εφόσον θα μπορούσαν να θέσουν εν αμφιβόλω την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας (§ 2).
- Εκτιμούν τις επιπτώσεις σχεδίων και έργων μη άμεσα συνδεδεμένων ή αναγκαίων για τη διαχείριση ενός τόπου, λαμβάνουν αντισταθμιστικά μέτρα, όταν ένα έργο πρέπει να υλοποιηθεί (κατ' εξαίρεση) παρά την αρνητική περιβαλλοντική εκτίμηση (§ 3-4).

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ έχει εισαχθεί στο Εθνικό Δίκαιο μέσω της Κοινής Υπουργικής Απόφασης υπ' αριθ. 33318/3028/28.12.1998 (Φ.Ε.Κ. Β' 1289). Κύριο χαρακτηριστικό της κ.υ.α. συνιστά η «ενεργοποίηση» της Οδηγίας μέσω των διαδικασιών που προβλέπονται στο ν. 1650/1986 για τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών (εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης, έκδοση π.δ/τος κ.λπ.).

Με την Απόφαση της Επιτροπής της 19ης.7.2006 (2006/613/ΕΚ) εγκρίθηκε ο κατάλογος των τόπων κοινοτικής σημασίας για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή σύμφωνα με το άρθρ. 4 παρ. 2 εδάφιο γ' της Οδηγίας.

5.2.1.2. Οδηγία 2009/147/ΕΚ για τη διατήρηση των άγριων πτηνών (κωδ. & καταργ. Οδ. 79/409/ΕΟΚ)

Η Οδηγία προβλέπει τη λήψη μέτρων από τα κράτη - μέλη για την προστασία των πτηνών, που αφορούν σε προδιαγραφές προστασίας, διαχείρισης και εκμετάλλευσης της ορνιθοπανίδας σε σχέση με τις ανθρώπινες δραστηριότητες (κυνήγι, εμπόριο, υποβάθμιση βιοτόπων κ.α.).

Για την υλοποίηση των σκοπών της Οδηγίας υιοθετείται η κατάταξη των ειδών της άγριας ορνιθοπανίδας σε 3 κατηγορίες:

- 1η κατηγορία ειδών (Παρ. Ι): Απειλούμενα με εξαφάνιση ή ευάλωτα σε επεμβάσεις στο βιότοπό τους ή σπάνια λόγω περιορισμένου πληθυσμού ή παρουσιάζονται ιδιαίτερα προβλήματα επιβίωσης.
- 2η κατηγορία ειδών (Παρ. ΙΙ): Είδη με πληθυσμιακή και οικολογική κατάσταση που αφήνει περιθώρια κυνηγιού ή άλλης εκμετάλλευσης.
- 3η κατηγορία ειδών (Παρ. ΙΙΙ): Είδη, των οποίων οι συνθήκες επιβίωσης διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Πριν από κάθε τύπο εκμετάλλευσης ή διαχείρισης απαιτείται τεκμηριωμένη εισήγηση και ειδικοί περιορισμοί.

Από την Οδηγία απορρέει η θεμελιώδης υποχρέωση των κρατών - μελών να καθορίζουν τις καταλληλότερες σε αριθμό και έκταση περιοχές ως περιοχές (ζώνες) ειδικής προστασίας για τα πουλιά (Ζ.Ε.Π.).

Η Οδηγία για τα πτηνά εισήχθη στην εθνική νομοθεσία με την Κ.Υ.Α. 414985/1985 «Μέτρα διαχείρισης της άγριας ορνιθοπανίδας» (Β' 757). Μεταγενέστερα, δημοσιεύθηκε η ΚΥΑ υπ' αριθμ. Η.Π. 37338/1807/ Ε.103 /1.9.2010 «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων /ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, "Περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979", όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ» (Β' 1495). Η τελευταία τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με την κ.υ.α. υπ' αριθμ. Η.Π. 8353/276/ Ε103/17.2.2012 «Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθ. 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ» (Β' 1495), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των άγριων πτηνών» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ» (Β' 415).

Ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο του παρόντος Έργου έχει ο καθορισμός μέτρων ειδικής προστασίας, διατήρησης και αποκατάστασης των ειδών και των ενδιαιτημάτων/οικοτόπων της άγριας ορνιθοπανίδας στις Ζ.Ε.Π. Πρόκειται συγκεκριμένα για τις διατάξεις των άρθρων, που αναφέρονται στη συνέχεια:

Άρθρο 5 Α-Μέτρα ειδικής προστασίας για την πραγματοποίηση έργων και δραστηριοτήτων.

Άρθρο 5 Β-Μέτρα ειδικής προστασίας για τη εγκατάσταση και λειτουργία Αιολικών Σταθμών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ).

Άρθρο 5 Γ-Μέτρα προστασίας για την πραγματοποίηση εξορυκτικών δραστηριοτήτων.

Άρθρο 5 Δ-Ειδικές ρυθμίσεις για τη θήρα.

Άρθρο 5 Ε-Μέτρα προστασίας για την πραγματοποίηση αναδασμών και την άσκηση της γεωργίας.

Άρθρο 5 ΣΤ-Ειδικές ρυθμίσεις σχετικές με την δασοπονία.

Άρθρο 5Ζ-Μέτρα κατά της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Άρθρο 5Η-Σχέδια φύλαξης και ενημέρωσης για τις ΖΕΠ.

Άρθρο 5Θ-Διαχειριστικές Δράσεις για τα είδη χαρακτηρισμού εντός ΖΕΠ.

Άρθρο 5Ι-Εναρμόνιση της άσκησης της αλιείας με την προστασία των αγρίων πουλιών.

5.2.1.3. 6ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον

Με την απόφαση 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22^{ης} Ιουλίου 2002 [Επίσημη Εφημερίδα L 242, 10.9.2002] θεσπίσθηκε το έκτο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον (2002- 2012).

Στο άρθρο 2 καθορίζονται οι αρχές και γενικοί σκοποί του προγράμματος. Το πρόγραμμα συνιστά το πλαίσιο της περιβαλλοντικής πολιτικής της Κοινότητας κατά τη διάρκειά του, με σκοπό να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο προστασίας - λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της επικουρικότητας και την ποικιλομορφία της κατάστασης σε διάφορες περιοχές της Κοινότητας - και να αποσυνδεθούν οι περιβαλλοντικές πιέσεις από την οικονομική μεγέθυνση. Το πρόγραμμα βασίζεται ιδίως στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», στην αρχή της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, καθώς και στην αρχή της αντιμετώπισης της ρύπανσης στην πηγή.

Το πρόγραμμα αποβλέπει στην υλοποίηση της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη του Γκέτεμποργκ και έχει τους εξής επιχειρησιακούς στόχους:

- Την προβολή των κλιματικών αλλαγών ως της σημαντικότερης πρόκλησης της επόμενης δεκαετίας και πέραν αυτής και στην επιδίωξη του μακροπρόθεσμου στόχου σταθεροποίησης των συγκεντρώσεων των αερίων θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα σε επίπεδο το οποίο προλαμβάνει την επικίνδυνη ανθρωπογενή παρέμβαση στο κλιματικό σύστημα.
- Την προστασία, τη διατήρηση, την αποκατάσταση και την ανάπτυξη της λειτουργίας των φυσικών συστημάτων, των φυσικών οικοτόπων, της άγριας πανίδας και χλωρίδας ώστε να ανασταλούν η ερημοποίηση και η απώλεια βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της ποικιλότητας των γενετικών πόρων, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και παγκοσμίως.
- Τη συμβολή σε υψηλό επίπεδο ποιότητας ζωής και κοινωνικής ευημερίας των πολιτών, παρέχοντας ένα περιβάλλον στο οποίο το επίπεδο ρύπανσης δεν θίγει την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον και ενθαρρύνοντας την αειφόρο αστική ανάπτυξη.
- Τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πόρων και της διαχείρισης των πόρων και των αποβλήτων για να επιτευχθούν περισσότερο βιώσιμες μορφές παραγωγής και κατανάλωσης, αποσυνδέοντας τη χρήση των πόρων και την παραγωγή αποβλήτων από το ρυθμό της οικονομικής μεγέθυνσης και αποσκοπώντας στο να εξασφαλισθεί ότι η κατανάλωση ανανεώσιμων και μη ανανεώσιμων πόρων δεν υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος.

Για τα τέσσερα κύρια πεδία δράσης, που περιγράφηκαν ανωτέρω, προβλέπεται η ανάπτυξη θεματικών στρατηγικών με τα εξής αντικείμενα:

- Ατμοσφαιρική ρύπανση
- Θαλάσσιο περιβάλλον
- Αειφόρος χρήση και διαχείριση των πόρων

- Ανακύκλωση των αποβλήτων
- Αειφόρος χρήση των φυτοφαρμάκων
- Προστασία του εδάφους
- Αστικό περιβάλλον

Σημειώνεται πως βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία για τη θέσπιση του 7^{ου} Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον. Σχετική είναι η «Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020» με τίτλο «Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας», που διατυπώθηκε στις 29.11.2012 (COM(2012) 710 final).

5.2.1.4. Πρόγραμμα Δράσης για τη Βιοποικιλότητα

Το Πρόγραμμα δράσης για τη βιοποικιλότητα (2006) αρθρώνεται γύρω από την κεντρική παραδοχή ότι, εάν επιθυμούμε να προστατέψουμε το μέλλον της φύσης τόσο λόγω της εγγενούς της αξίας (ψυχαγωγικής και πολιτιστικής) όσο και λόγω των υπηρεσιών που παρέχει (ήτοι των οικοσυστημικών υπηρεσιών), επείγει να σταματήσουμε τις ζημιές που προκαλούνται στα οικοσυστήματα. Οι εν λόγω υπηρεσίες είναι καθοριστικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση καθώς και για τη βελτίωση της ανθρώπινης διαβίωσης ανά την υφήλιο.

Η διάρθρωση του Προγράμματος έχει ως εξής:

Πίνακας 1: Διάρθρωση του Προγράμματος Δράσης για τη Βιοποικιλότητα

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ			
	Η βιοποικιλότητα στην Ε.Ε.	Η Ε.Ε. και η παγκόσμια βιοποικιλότητα	Η βιοποικιλότητα και η κλιματική αλλαγή	Το γνωστικό υπόβαθρο
ΣΤΟΧΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	Η διάσωση των σημαντικότερων οικοτόπων και ειδών	Η σημαντική ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διεθνούς διακυβέρνησης για τις υπηρεσίες βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων	Η υποστήριξη της προσαρμογής της βιοποικιλότητας στην κλιματική αλλαγή	Η σημαντική ενίσχυση της γνώσης για την προστασία και βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας στην Ε.Ε. και διεθνώς
	Η προστασία και αποκατάσταση των υπηρεσιών της	Η σημαντική ενίσχυση της υποστήριξης των υπηρεσιών		

	βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στο θαλάσσιο περιβάλλον	βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων στην εξωτερική βοήθεια της Ε.Ε.		
	Η προστασία και αποκατάσταση των υπηρεσιών της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στην ύπαιθρο	Η σημαντική μείωση των επιπτώσεων του διεθνούς εμπορίου για τις υπηρεσίες βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων		
	Η ενίσχυση της συμβατότητας της περιφερειακής και χωρικής ανάπτυξης με την βιοποικιλότητα			
	Η σημαντική μείωση των επιπτώσεων των εισβαλλόντων ξενικών ειδών για τη βιοποικιλότητα			

Πίνακας 2: Βασικά μέτρα υποστήριξης του Προγράμματος Δράσης για τη Βιοποικιλότητα

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ			
Εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης	Ενίσχυση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων	Οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων	Εκπαίδευση, ενημέρωση και συμμετοχή του κοινού

Ορίζεται ότι τα αντίστοιχα μέτρα έπρεπε να έχουν ληφθεί έως το 2010 και προβλεπόταν ότι θα συνεχιστεί η εφαρμογή τους και μετά το έτος αυτό.

Το Πρόγραμμα Δράσης προβλέπει τη διαφύλαξη των **σημαντικότερων οικολογικών ενδιαμιτημάτων και βιολογικών ειδών** στην Ε.Ε. Η επίτευξη του εν λόγω στόχου προϋποθέτει την **κλιμάκωση του δικτύου «Natura 2000»** (ως προς το **χαρακτηρισμό** και τη **διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών** καθώς και τη **συνοχή** και τη **σύνδεση** των

επιμέρους στοιχείων του δικτύου), με την **αποκατάσταση** των **πληθυσμών** των πλέον απειλούμενων ειδών και με τη **λήψη μέτρων διατήρησης της φύσης** στις πλέον απόκεντρες περιφέρειες.

Εντούτοις, για να είναι βιώσιμη η προστασία της βιοποικιλότητας, επιβάλλεται να αναληφθεί επιπλέον δράση υπέρ των απειλούμενων ειδών πέραν του δικτύου «Natura 2000». Ως εκ τούτου, το πρόγραμμα δράσης σκιαγραφεί τις μεθόδους με τις οποίες θα ήταν δυνατόν να διατηρηθούν και να αποκατασταθούν η βιοποικιλότητα και οι υπηρεσίες οικοσυστήματος στην **ύπαιθρο της Ε.Ε.** Προς τούτο απαιτείται να εξασφαλισθεί η βέλτιστη δυνατή αξιοποίηση των μέτρων που έχουν ήδη ληφθεί στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ), ιδίως για τη διατήρηση των υψηλής φυσικής αξίας καλλιεργούμενων και δασικών εκτάσεων.

Η εξασφάλιση μεγαλύτερης **συμβατότητας** μεταξύ αφενός της **περιφερειακής και της χωροταξικής ανάπτυξης** και αφετέρου της **βιοποικιλότητας** στην Ε.Ε. αποτελεί επίσης στόχο υψηλής προτεραιότητας του προγράμματος δράσης, ο οποίος αναμένεται να επιτευχθεί με τη βελτίωση του σχεδιασμού σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο ώστε να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η βιοποικιλότητα (ήτοι οι αξιολογήσεις των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τα έργα τα οποία χρηματοδοτεί η Κοινότητα καθώς και οι συνεργασίες με τους φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης).

Όσον αφορά τις τάσεις και τους κινδύνους, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι ο ρυθμός με τον οποίο υποβαθμίζονται τα οικολογικά ενδιαίτηματα και εξαφανίζονται τα είδη είναι ιδιαίτερα ανησυχητικός και εντοπίζει τις εξής απειλές για τη βιοποικιλότητα:

- Αλλαγές στη χρήση γης, που συνεπάγονται υποβάθμιση και καταστροφή των οικολογικών ενδιαιτημάτων. Οι αλλαγές στις χρήσεις γης ως επί το πλείστον οφείλονται στη δημογραφική αύξηση και την αύξηση της κατά κεφαλήν κατανάλωσης (ήτοι σε δύο παράγοντες που στο μέλλον αναμένεται να εντατικοποιηθούν σοβαρά, αυξάνοντας τοιουτοτρόπως τις πιέσεις που ασκούν στο περιβάλλον).
- Αλλαγή του κλίματος, η οποία καταστρέφει ορισμένα οικολογικά ενδιαίτηματα και οργανισμούς, διαταράσσει τους κύκλους αναπαραγωγής, υποχρεώνει τα αποδημητικά είδη να μετακινηθούν προς νέα εδάφη κ.λπ.
- Άλλες καθοριστικής σημασίας πιέσεις μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η υπέρμετρη εκμετάλλευση των βιολογικών πόρων, η διάδοση των επεκτατικών αλλόχθονων ειδών, η ρύπανση του φυσικού περιβάλλοντος και των οικολογικών ενδιαιτημάτων, η παγκοσμιοποίηση, η οποία αυξάνει τις πιέσεις που προκαλεί το εμπόριο, και τα προβλήματα διακυβέρνησης (επί παραδείγματι προβλήματα έγκαιρης αναγνώρισης της οικονομικής αξίας του φυσικού κεφαλαίου και των υπηρεσιών που παρέχουν τα οικοσυστήματα).

Σημειώνεται ότι η Ε.Ε. έχει εγκρίνει και άλλα μέτρα σχετικά με τη βιοποικιλότητα, σε άλλους τομείς της εσωτερικής πολιτικής: η βιοποικιλότητα αποτελεί παράγοντα που λαμβάνεται υπόψη στη γεωργική πολιτική [στο πλαίσιο, για παράδειγμα, της αναθεώρησης

της κοινής γεωργικής πολιτικής το 2003, και του κανονισμού του 2005 για την αγροτική ανάπτυξη], στην περιφερειακή πολιτική, στις αξιολογήσεις των επιπτώσεων στο περιβάλλον (Οδ. 85/337/ΕΟΚ, 97/11/ΕΟΚ), στις στρατηγικού χαρακτήρα περιβαλλοντικές αξιολογήσεις (Οδ. 2001/42/ΕΚ) κ.α.

Στις 3.5.2011 η Επιτροπή εξέδωσε την Ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Η ασφάλεια ζωής μας, το φυσικό μας κεφάλαιο: στρατηγική της Ε.Ε. για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020» [COM(2011) 244 τελικό]. Η στρατηγική αποσκοπεί στην **αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας** και στην **επιτάχυνση της μετάβασης** της Ε.Ε. σε μια αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων και πράσινη οικονομία.

5.2.1.5. Πολιτικές για τη Γεωργία, την Ύπαιθρο και το Φυσικό Περιβάλλον

Η αρχή της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) ανάγεται στις αρχές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όταν τα κράτη μέλη επιχειρούσαν να αναδιαρθρώσουν και να αυξήσουν την παραγωγή τροφίμων, η οποία είχε υποστεί ανεπανόρθωτες ζημιές από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Σήμερα, η ΚΓΠ εξακολουθεί να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι μόνο διότι πάνω από το 90% των εδαφών της Ένωσης είναι γεωργικές εκτάσεις ή δάση, αλλά κυρίως διότι η ΚΓΠ αποτελεί πλέον σημαντικό μέσο για την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων, που αφορούν την ποιότητα της διατροφής, την προστασία του περιβάλλοντος και τις εμπορικές συναλλαγές. Η μεταρρύθμιση του 2003 αποτέλεσε σημαντικό γεγονός στην εξέλιξη της ΚΓΠ προσαρμόζοντάς την στις νέες απαιτήσεις των γεωργών, των καταναλωτών και του πλανήτη. Η προσέγγιση αυτή εξακολουθεί να αποτελεί τη βάση για τις μελλοντικές εξελίξεις της ΚΓΠ σε μια διευρυμένη Ένωση και σε ένα γενικό πλαίσιο. Ειδικά ως προς τη σχέση της γεωργίας με το περιβάλλον επισημαίνονται τα εξής:

Οι γεωργικές δραστηριότητες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το περιβάλλον, καθ' όσον μεταβάλλουν τους φυσικούς οικοτόπους και επηρεάζουν τα τοπία, τα φυτά και τα ζώα. Για το λόγο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στα περιβαλλοντικά θέματα κατά τη χάραξη της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΚΓΠ) και ενθαρρύνει την αειφόρο γεωργία και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2003 αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, διότι προϋπόθεση για τη χορήγηση των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων υπήρξε η τήρηση περιβαλλοντικών κανόνων. Οι κοινοτικές δράσεις αποσκοπούν επίσης, μεταξύ άλλων, και στην προστασία της βιοποικιλότητας. Επιπλέον, η Ένωση αποδίδει μεγάλη σημασία στα δάση και στηρίζει τις πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην πρόληψη των πυρκαγιών και στη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος, των φυσικών οικοτόπων και των ειδών.

Ειδικότερα, αναφέρονται συνοπτικά τα εξής περιοχές ενδιαφέροντος:

A. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ

- Στρατηγική υπέρ της αειφόρου ανάπτυξης (βλ. ανωτέρω).

- Διατήρηση, χαρακτηρισμός, συλλογή και χρησιμοποίηση των γενετικών πόρων.

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 870/2004 του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 2004 σχετικά με τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος για τη διατήρηση, τον χαρακτηρισμό, τη συλλογή και τη χρησιμοποίηση των γενετικών πόρων στη γεωργία και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/94 (Ε.Ε. L 162 της 30.4.2004, σ. 18).

- Εφαρμογή της στρατηγικής: Τομεακά σχέδια δράσης - γεωργία
Ανακοίνωση της Επιτροπής της 27^{ης} Μαρτίου 2001 στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Σχέδιο Δράσης για τη Βιοποικιλότητα στη Γεωργία [COM (2001) 162 τελικό- Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα].

- Προστασία και διαχείριση των υδάτων (οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα) Οδ. 2000/60/ΕΚ

B. ΔΑΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

- Καταπολέμηση της παράνομης υλοτομίας
Κανονισμός (Ε.Ε.) αριθ. 995/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2010, για τη θέσπιση των υποχρεώσεων των φορέων εκμετάλλευσης που διαθέτουν ξυλεία και προϊόντα ξυλείας στην αγορά (L 295/23).

- Καταπολέμηση της αποψίλωσης των δασών
Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών της 17^{ης} Οκτωβρίου 2008 «Η προσπάθεια έναντι των προκλήσεων της αποδάσωσης και της υποβάθμισης των δασών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της απώλειας βιοποικιλότητας» [COM(2008) 645 τελικό – Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα].

- Προς μια ανταγωνιστική και βιώσιμη δασική βιομηχανία
Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο της 27ης Φεβρουαρίου 2008 για την καινοτομία και τη βιωσιμότητα των δασικών βιομηχανιών στην Ε.Ε. - Συνεισφορά στη στρατηγική της Ε.Ε. για την ανάπτυξη και την απασχόληση [COM(2008) 113 τελικό – Μη δημοσιευμένο στην Επίσημη Εφημερίδα].

- Σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δάση
Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, της 15ης Ιουνίου 2006, σχετικά με κοινοτικό σχέδιο δράσης για τα δάση [COM(2006) 302 τελικό - Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα].

5.3. Θεσμικό πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο

5.3.1. Εθνική νομοθεσία για το περιβάλλον και τη χωροταξία

5.3.1.1. Άρθρο 24 του Συντάγματος 1975/1986/2001

Η ένταξη του άρθρου 24, του σχετικού με την προστασία του περιβάλλοντος και το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, στο Σύνταγμα της Ελλάδας του 1975 αποτελεί καινοτομία χωρίς προηγούμενο σε κανένα ευρωπαϊκό Σύνταγμα της εποχής.

Στην §1 του άρθρου 24 Σ τίθεται η θεμελιώδης αρχή, σύμφωνα με την οποία η προστασία όλων των βασικών πτυχών του περιβάλλοντος, δηλαδή τόσο του φυσικού όσο και του πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους και δικαίωμα του καθενός. Το κράτος υποχρεούται να λαμβάνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα για τη διαφύλαξή του, στο πλαίσιο που διαγράφει η αρχή της αειφορίας. Σχετικά με την υποχρέωση του κράτους για προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, στην §6 γίνεται η διευκρίνιση ότι «Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος». Η αναφορά είναι ενδεικτική και όχι περιοριστική, εφόσον ο συντακτικός νομοθέτης σαφώς επιθυμεί να θέσει υπό την προστασία του κάθε μορφή, που μπορεί να λάβει το πολιτιστικό περιβάλλον.

Η § 2 ορίζει ότι η χωροταξική αναδιάρθρωση της χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών εν γένει περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Έτσι:

- Αναγνωρίζεται μόνον ο δημόσιος χωρικός σχεδιασμός. Το κράτος έχει αποκλειστική και ευρεία αρμοδιότητα για την κατανομή όλων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο χώρο και τη διάρθρωση και οργάνωση του οικιστικού δικτύου της χώρας, και
- Δημιουργείται υποχρέωση του κράτους για τη χωροταξική και πολεοδομική διευθέτηση της χώρας. Σκοπός είναι η εξασφάλιση ικανοποιητικής ποιότητας ζωής με τη δημιουργία νέου ή τη βελτίωση του υπάρχοντος πολεοδομικού περιβάλλοντος.

5.3.1.2. Νόμος 1650/1986

Το 1986 εκδόθηκε σε εκτέλεση της επιταγής του άρθρου 24 § 1 Σ. ο νόμος 1650 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (Α' 160).

Σκοπός του νόμου είναι η θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και η καθιέρωση κριτηρίων και μηχανισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σ' ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον, μέσα στο οποίο να προστατεύεται η υγεία του και να ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Σύμφωνα με το νόμο, η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί θεμελιώδες και αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής και αναπτυξιακής διαδικασίας και πολιτικής.

Βασικοί στόχοι του νόμου είναι:

1. Η αποτροπή της ρύπανσης και γενικότερα κάθε μορφής περιβαλλοντικής υποβάθμισης, μέσω της λήψης προληπτικών μέτρων.
2. Η διασφάλιση της ανθρώπινης υγείας από τις διάφορες μορφές υποβάθμισης του περιβάλλοντος.
3. Η προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης του εθνικού χώρου συνολικά και κατά ενότητες μέσω και της ορθολογικής διαχείρισης του περιβάλλοντος.
4. Η διασφάλιση της δυνατότητας ανανέωσης των ανανεώσιμων φυσικών πόρων και η ορθολογική αξιοποίηση των μη ανανεώσιμων ή σπάνιων σε σχέση με τις τωρινές και τις μελλοντικές ανάγκες και με κριτήρια την προστασία του περιβάλλοντος.
5. Η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας των οικοσυστημάτων και η διασφάλιση της αναπαραγωγικής τους ικανότητας.
6. Η αποκατάσταση του περιβάλλοντος.¹

Στο τέταρτο κεφάλαιο του νόμου παρατίθενται οι ρυθμίσεις για την προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας, της φύσης και του τοπίου, με στόχο τη διασφάλιση των φυσικών διεργασιών, της αποδοτικότητας των φυσικών πόρων, της ισορροπίας και της εξέλιξης, των οικοσυστημάτων, καθώς και της ποικιλομορφίας, ιδιαιτερότητας ή μοναδικότητας των συνιστωσών τους. Χερσαίες, υγροτοπικές, θαλάσσιες ή μικτού χαρακτήρα περιοχές, μεμονωμένα στοιχεία ή σύνολα της φύσης και του τοπίου, μπορούν να αποτελούν αντικείμενα προστασίας και διατήρησης, λόγω της οικολογικής, γεωμορφολογικής, γεωλογικής, βιολογικής, επιστημονικής ή αισθητικής σημασίας τους. Οι περιοχές, σύνολα ή στοιχεία αυτά μπορούν να χαρακτηρίζονται ως:

1. Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης (Strict nature reserves). Πρόκειται για εκτάσεις με εξαιρετικά ευαίσθητα οικοσυστήματα, ενδιατήματα σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας ή άγριας πανίδας ή εκτάσεις που έχουν σημαίνουσα θέση στον κύκλο ζωής σπάνιων ή απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας. Οι περιοχές αυτές υπόκεινται σε αυστηρή φύλαξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Στις περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα. Κατ' εξαίρεση, μπορεί να επιτρέπονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του οικείου σχεδίου διαχείρισης, η διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών εφόσον εξασφαλίζεται υψηλός βαθμός προστασίας, όπως και η εκτέλεση εργασιών που κρίνονται απολύτως αναγκαίες για τη μη αλλοίωση εκείνων των χαρακτηριστικών που διασφαλίζουν τη διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων, ειδών ή οικοτόπων.

2. Περιοχές προστασίας της φύσης (Nature reserves). Ως τέτοιες χαρακτηρίζονται εκτάσεις μεγάλης οικολογικής ή βιολογικής αξίας. Στις περιοχές αυτές προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον από κάθε δραστηριότητα ή επέμβαση που μπορεί να μεταβάλει ή να αλλοιώσει τη φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξή του. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του οικείου σχεδίου διαχείρισης, η εκτέλεση εργασιών που κρίνονται

¹ Άρθ. 1 §1.

αναγκαίες για τη μη αλλοίωση εκείνων των χαρακτηριστικών που διασφαλίζουν τη διατήρηση των προστατευτέων αντικειμένων, επιστημονικών ερευνών και η άσκηση ήπιων ασχολιών και δραστηριοτήτων, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τους σκοπούς προστασίας. Οι περιοχές προστασίας της φύσης είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν προστατευόμενες περιοχές της παραγράφου 1.

3. Φυσικά πάρκα και ειδικότερα: εθνικά ή περιφερειακά πάρκα. Ως φυσικά πάρκα (Natural parks) χαρακτηρίζονται χερσαίες, υδάτινες ή μεικτού χαρακτήρα περιοχές, εφόσον παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας και ποικιλίας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών, ιδίως βιολογικών, οικολογικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών και παράλληλα προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου. Τα φυσικά πάρκα διακρίνονται σε εθνικά και περιφερειακά και είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν προστατευόμενες περιοχές των παραγράφων 1, 2, 4 και 5. Ο χαρακτηρισμός περιοχών ως φυσικών πάρκων αποσκοπεί στη διαφύλαξη της φυσικής κληρονομιάς και της βιοποικιλότητας, καθώς και στη διατήρηση της οικολογικής ποιότητας ευρύτερων περιοχών της χώρας, με παράλληλη παροχή στο κοινό δυνατοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και φυσιολατρικών δραστηριοτήτων.

4. Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών (Habitat / species management areas) και ειδικότερα: ειδικές ζώνες διατήρησης (Ε.Ζ.Δ.), ζώνες ειδικής προστασίας (Ζ.Ε.Π.) ή καταφύγια άγριας ζωής (Κ.Α.Ζ.). Ως τέτοιες χαρακτηρίζονται χαρακτηρίζονται εκτάσεις χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες που υπόκεινται σε διαχείριση για τη διασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των προστατευτέων οικοτόπων και ειδών.

5. Προστατευόμενα τοπία και στοιχεία τοπίου ή προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί. Ως προστατευόμενα τοπία (Protected landscapes / seascapes) χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους. Στα προστατευόμενα τοπία μπορεί να δίνονται με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά τους, ειδικότερες ονομασίες, όπως αισθητικό δάσος, γεωπάρκο, τοπίο άγριας φύσης, τοπίο αγροτικό, αστικό. Ως προστατευόμενα στοιχεία του τοπίου χαρακτηρίζονται τμήματα ή συστατικά στοιχεία του τοπίου που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, αισθητική ή πολιτισμική αξία ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους, όπως αλσύλια, παραδοσιακές καλλιέργειες, αγροικίες, μονοπάτια, πέτρινοι φράχτες, ξερολιθιές και αναβαθμίδες, κρήνες. β) Ως προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί (Protected natural formations) χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της, που έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, ή αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων, όπως δέντρα, συστάδες δέντρων και θάμνων, θαλάσσια, προστατευτική βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δέντρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικότοποι προτεραιότητας

κοινοτικού ενδιαφέροντος. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί που έχουν μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης (Protected natural monuments). Ενέργειες ή δραστηριότητες που μπορούν να επιφέρουν καταστροφή, φθορά ή αλλοίωση των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, όπως και των προστατευόμενων τοπίων ή των επί μέρους στοιχείων τους, απαγορεύονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις προστασίας της απόφασης χαρακτηρισμού.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, με το άρθρ. 19 § 4 ν. 1650/1086 όπως έχει αντικατασταθεί με το άρθρ. 5 του ν. 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις» (Α' 60)² και ισχύει, μία νέα κατηγορία περιοχών εισήχθη στο Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών του άρθρ. 3 του ν. 3937/2011 (ανωτέρω, υπ' αριθ. 4). Πρόκειται συγκεκριμένα για τις περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών (Habitat/species management areas). Ως τέτοιες χαρακτηρίζονται εκτάσεις χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες που υπόκεινται σε διαχείριση για τη διασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των προστατευτών οικοτόπων και ειδών. Αυτές διακρίνονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (Ε.Ζ.Δ., Οδ. 92/43/ΕΟΚ), Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π., Οδ. 2009/147/ΕΚ) και Καταφύγια Άγριας Ζωής (Κ.Α.Ζ.). Ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης χαρακτηρίζονται οι περιοχές, που περιέχονται στον κατάλογο των Τ.Κ.Σ. (άρθρ. 1 της απόφασης 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής). Ορίζεται ακόμη ότι οι περιοχές, που έχουν ταξινομηθεί ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) βάσει του άρθρου 4 της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ³ (κωδ. Οδ. 79/409/ΕΟΚ), αποτελούν μέρος του δικτύου προστατευόμενων περιοχών «Natura 2000». Οι Ε.Ζ.Δ. και Ζ.Ε.Π. μπορούν, περαιτέρω, να ενταχθούν σε οποιαδήποτε άλλη κατηγορία προστασίας, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο νόμο.

Περαιτέρω, προστατεύονται και διατηρούνται επίσης τα είδη της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας. Η άσκηση της γεωργίας, της δασοπονίας, της θήρας και της αλιείας καθώς επίσης η φυτοπροστασία και η υγειονομική προστασία των ζώων εναρμονίζονται με τις ανάγκες προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας (άρθρ. 20 ν. 1650/1986).

Στο άρθρ. 21 του ν. 1650/1986, όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρ. 6 του ν. 3937/2011 και ισχύει, καθορίζεται η διαδικασία χαρακτηρισμού περιοχών, στοιχείων ή συνόλων της φύσης και του τοπίου ως προστατευόμενων.

Ο χαρακτηρισμός των προστατευόμενων περιοχών των κατηγοριών 1, 2 και 3.1 του άρθρου 19 (απόλυτης προστασίας της φύσης, προστασίας της φύσης και εθνικά πάρκα αντίστοιχα) καθώς και η οριοθέτησή τους και ο καθορισμός χρήσεων γης και δραστηριοτήτων μέσα σε αυτές γίνεται με προεδρικό διάταγμα σε εφαρμογή ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης (Ε.Π.Μ.).⁴

² Βλ. κατωτέρω.

³ Βλ. ανωτέρω.

⁴ Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την διάταξη της περ. η της παρ. 3 του άρθρ. 19 του ν. 1650/1986, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, οι εθνικοί δρυμοί που έχουν κηρυχθεί κατά το άρθρο 78 του ν.δ. 86/1969

Για τον χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως περιφερειακού πάρκου (κατ. 3.2), την οριοθέτηση και τον καθορισμό όρων δόμησης, χρήσεων γης και δραστηριοτήτων μέσα σε αυτήν εκδίδεται προεδρικό διάταγμα, με βάση ειδική έκθεση που τεκμηριώνει την οικολογική σημασία και τις προστατευτέες αξίες της.

Και στις δύο ως άνω περιπτώσεις απαιτείται γνώμη της «Επιτροπής Φύση 2000» και του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Για τον χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως καταφυγίου άγριας ζωής εκδίδεται απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, με βάση ειδική έκθεση που τεκμηριώνει την οικολογική ή άλλη φυσική αξία της περιοχής.

Για το χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως προστατευόμενου τοπίου ή ως προστατευόμενου φυσικού σχηματισμού εκδίδεται απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης με βάση ειδική έκθεση που τεκμηριώνει την οικολογική ή άλλη φυσική αξία του προστατευτέου αντικειμένου και γνώμη του αιρετού Περιφερειάρχη. Στην πράξη χαρακτηρισμού καθορίζονται προτεραιότητες διατήρησης.

Τα σχέδια προεδρικών διαταγμάτων των ως άνω πράξεων χαρακτηρισμού ανακοινώνονται πριν από την οριστική διατύπωση τους στους αρμόδιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κατατίθενται υποχρεωτικά σε δημόσια διαβούλευση για διάστημα ενός μηνός, στη διαδικτυακή πύλη ελεύθερης πρόσβασης του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Ενδιαφερόμενοι πολίτες, αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες και φορείς έχουν τη δυνατότητα εντός του οριζόμενου χρονικού διαστήματος να εκφράσουν εγγράφως τη γνώμη τους.

Για περιοχές, στοιχεία ή σύνολα της φύσης και του τοπίου, για τα οποία αρχίζει η διαδικασία χαρακτηρισμού με προεδρικό διάταγμα και έως ότου εκδοθεί η πράξη χαρακτηρισμού, ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με απόφαση του, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να καθορίζει όρους και περιορισμούς για επεμβάσεις και δραστηριότητες που είναι δυνατόν να έχουν βλαπτική επίδραση στις παραπάνω περιοχές, στοιχεία ή σύνολα. Η ισχύς της υπουργικής αυτής απόφασης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο έτη. Αν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι, η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται, με όμοια υπουργική απόφαση, για ένα ακόμη έτος.

(ΦΕΚ 7 Α'), όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 3 του ν.δ. 996/1971 (ΦΕΚ 192 Α') και οι υγρότοποι διεθνούς σημασίας κατά τη Σύμβαση Ραμ-σάρ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 191/1974 (ΦΕΚ 350 Α'), χαρακτηρίζονται εθνικά πάρκα με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής κατά τη διαδικασία του άρθρου 21. Ο Εθνικός Δρυμός Οίτης έχει κηρυχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Ν. 856/1937 "Περί Εθνικών Δρυμών". Ο νόμος αυτός καταργήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 317 του ν.δ/τος 86/69.

5.3.1.3. Νομοθετικό Διάταγμα 86/69 «Περί Δασικού Κώδικος» σχετικά με τη διαχείριση των δασών και τη θήρα

Με τις διατάξεις των άρθρων 62 επ. του ν.δ/τος 86/69 ορίζεται το πλαίσιο της άσκησης της δασοπονίας και εδαφοπονίας στα δημόσια και μη δημόσια δάση. Ορίζονται οι επιδιωκόμενοι διαχειριστικοί σκοποί, εισάγεται η διάκριση των δασών σε διαχειριστικές μορφές (σπερμοφυή, πρεμνοφυή, διφυή) και δίδονται σχετικές, ειδικότερες διαχειριστικές κατευθύνσεις. Όσον αφορά τα μέσα, ορίζεται ότι η διαχείριση των δασών ενεργείται βάσει

1. Δασοπονικών ή δασικών διαχειριστικών σχεδίων μονίμων ή προσωρινών.
2. Δασοπονικών ή δασικών διαχειριστικών εκθέσεων.
3. Πινάκων υλοτομίας.
4. Δασικών αστυνομικών διατάξεων.

Στα άρθρα 69 επ. έχουν περιληφθεί ειδικές διατάξεις για τη διαχείριση των προστατευτικών δασών.

Οι διατάξεις των άρθρων 251 επ. αφορούν στην άσκηση της θήρας, ως αθλήματος. Ορίζονται, ειδικότερα, τα σχετικά με

1. Τα θηράματα.
2. Τα μέσα άσκησης της θήρας.
3. Τα εκτροφεία θηραμάτων.
4. Τις ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές.
5. Τους χώρους, στους οποίους η άσκηση της θήρας απαγορεύεται.
6. Τις γενικές απαγορεύσεις θήρας.
7. Την έκδοση απαγορευτικών διατάξεων θήρας κ.α.

5.3.1.4. Νόμος 3937/2011

Πλέον των διατάξεων του ν. 3937/2011, που έχουν αναφερθεί προηγουμένως και τροποποιούν ή αντικαθιστούν διατάξεις του ν. 1650/1986 σχετικές με τις προστατευόμενες περιοχές, επισημαίνουμε και τις διατάξεις των άρθρων 8, 9, 13 και 20 αυτού.

Με το άρθρο 8 εισάγονται ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των Ε.Ζ.Δ. Μεταξύ αυτών επισημαίνεται η δυνατότητα, που παρέχει η διάταξη της παρ. 6 του άρθ. 8, σύμφωνα με την οποία "6. Εφόσον δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της περιπτώσεως 4.1.β, του άρθρου 5 είναι δυνατός ο καθορισμός ειδικότερων όρων και περιορισμών δόμησης χρήσεων γης, καθώς και κάθε άλλου ζητήματος που αφορά στην προστασία και οικολογική διαχείριση των ΕΖΔ με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και σε εφαρμογή ειδικής έκθεσης."

Το άρθ. 9 περιλαμβάνει ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου "Natura 2000". Μεταξύ αυτών σημειώνουμε τον καθορισμό ελάχιστου ορίου αρτιότητας και κατάτμησης των γηπέδων σε 10.000 τ.μ. Κατ' εξαίρεση θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα κατά παρέκκλιση, γήπεδα έκτασης τουλάχιστον 4.000 τ.μ., τα οποία, κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα σύμφωνα με τις

οικείες πολεοδομικές διατάξεις. Το πιο πάνω καθοριζόμενο ελάχιστο εμβαδόν γηπέδων δεν ισχύει για την ανόρυξη φρεάτων, την κατασκευή αντλητικών εγκαταστάσεων, μικρών γεωργικών αποθηκών και υδατοδεξαμενών και την εγκατάσταση συνοδών έργων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Ειδικότερες υφιστάμενες διατάξεις ρύθμισης του χώρου, οι οποίες προβλέπουν μεγαλύτερα όρια αρτιότητας ή περιορίζουν τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης, διατηρούνται σε ισχύ.

Δύο ακόμη σημαντικές διατάξεις για την προστασία του φυσικού χώρου και της απειλούμενης χλωρίδας και πανίδας εισήχθησαν με το ν. 3937/2011.

Η πρώτη αφορά στη ρύθμιση της κίνησης οχημάτων εκτός δρόμου. Πρόκειται για μία χρήσιμη διάταξη, καθώς τα τελευταία χρόνια αυξάνεται ολοένα περισσότερο η κίνηση οχημάτων 4X4 και μοτοσικλετών σε ευαίσθητες περιοχές και στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, με αποτέλεσμα την προκλήση σοβαρών και συχνά δύσκολα αποκαταστάσιμων ζημιών. Πρόκειται συγκεκριμένα για την διάταξη της παρ. 4 του άρθ. 13 του νόμου, σύμφωνα με την οποία:

«4. α) Δεν επιτρέπεται η κίνηση μηχανοκίνητων οχημάτων εκτός οδικού δικτύου σε οικολογικά ευαίσθητες εκτάσεις, όπως ενδεικτικά, μόνιμες ή εποχικές λίμνες και τέλματα και οι ακτές τους, ο αιγιαλός, οι αμμοθίνες, ποτάμια, ρέματα και ρυάκια, δάση, λιβάδια, βοσκότοποι, οι οικοτόποι προτεραιότητας του παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθώς και σε μονοπάτια που βρίσκονται σε τέτοιες περιοχές. Εξαιρείται η απολύτως αναγκαία κίνηση για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων, πυρκαγιών, καθώς και για λόγους εθνικής ασφάλειας και άμυνας, καθώς και οχημάτων του φορέα διαχείρισης των περιοχών αυτών. Εξαιρείται επίσης, η απολύτως αναγκαία κίνηση για την πρόσβαση σε καλλιεργούμενες εκτάσεις, για την εξυπηρέτηση της ποιμενικής κτηνοτροφίας και για τη διενέργεια υλοτομιών και τη μεταφορά δασικών προϊόντων ή εργαλείων επαγγελματικής αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Επιτρέπεται επίσης η κίνηση οχημάτων χιονιού σε πίστες χιονοδρομικών κέντρων. β) Δεν επιτρέπεται η, μέσω της κίνησης μηχανοκίνητων οχημάτων, αυτόβουλη δημιουργία νέων ή η επέκταση υφιστάμενων δρόμων σε δασικά, χορτολιβαδικά και παράκτια οικοσυστήματα.».

Η διάταξη αυτή μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη για την προστασία των περιοχών του Έργου, καθώς συχνά σημειώνονται πολλά περιστατικά κίνησης οχημάτων 4X4 εντός των εποχικών λιμνίων, εντός του δάσους εκτός δασικών οδών και σε άλλες ευαίσθητες περιοχές, προκαλώντας σημαντική υποβάθμιση στη χλωρίδα και πανίδα καθώς και στο τοπίο των περιοχών αυτών.

Με τη διάταξη του άρθ. 20 παρ. 10, ο νόμος δίνει τη δυνατότητα άμεσης αντίδρασης των αρμόδιων υπηρεσιών, όταν διαπιστώνεται μείωση των πληθυσμών απειλούμενων ειδών, συρρίκνωση του χώρου εξάπλωσής τους κ.α., καθώς θεσπίζει συγκεκριμένη διαδικασία με σκοπό τη διακοπή δραστηριοτήτων, που μπορούν να επιβαρύνουν την κατάσταση διατήρησης ενός είδους ή ενός οικοτόπου και λήψης κάθε μέτρου, που κρίνεται αναγκαίο:

«10. α) Σε κάθε περίπτωση κατά την οποία διαπιστώνεται, βάσει των διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων, μείωση των πληθυσμών ενός ή περισσότερων απειλούμενων

ειδών της άγριας χλωρίδας ή πανίδας, ή άλλης ομάδας οργανισμών, συρρίκνωση του φυσικού χώρου εξάπλωσής τους, υποβάθμιση της κατάστασης ή συρρίκνωση των οικοτόπων που είναι απαραίτητοι για την επιβίωση των ειδών αυτών ή οικοτόπων προτεραιότητας, σύμφωνα με το παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και ανεξαρτήτως του λόγου για τον οποίο αυτό συμβαίνει, με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και των συναρμόδιων κατά περίπτωση Υπουργών μπορεί, ύστερα από αιτιολογημένη εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας και λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους, να καθορίζεται κατεπειγόντως κάθε ενδεδειγμένο μέτρο για την αντιμετώπιση της κατάστασης και την επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση των πληθυσμών των ειδών ή του γεωγραφικού χώρου εξάπλωσής τους ή της έκτασης και κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων. Τέτοια μέτρα μπορούν να είναι, ενδεικτικά, η διακοπή κατασκευαστικών εργασιών, η διακοπή ή τροποποίηση των όρων λειτουργίας έργων, η απαγόρευση της πρόσβασης του κοινού σε συγκεκριμένες περιοχές, ο περιορισμός ή η απαγόρευση της θήρας, ο περιορισμός ή απαγόρευση της αμμοληψίας, η μείωση των απολήψιμων ποσοτήτων ύδατος από πηγές, λίμνες, ποταμούς ή ταμειυτήρες, η εισαγωγή στη φύση ατόμων του απειλούμενου είδους, η απομάκρυνση ξενικών – εισβαλλόντων ειδών και εν γένει κάθε πρόσφορο κατά περίπτωση μέτρο. Στην ίδια απόφαση θα προσδιορίζεται η χρονική διάρκεια ισχύος των μέτρων που λαμβάνονται. β) Η κατάσταση των πιο πάνω στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος και η εφαρμογή και τα αποτελέσματα των μέτρων που λαμβάνονται ως συνέπεια της διαπιστωθείσας κατά τα παραπάνω υποβάθμισης, παρακολουθούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. γ) Η απόφαση της παραγράφου 10α μπορεί να συνοδεύεται από διαχειριστικό σχέδιο με αντικείμενο την αποκατάσταση της διαπιστωθείσας υποβάθμισης. Το διαχειριστικό σχέδιο περιλαμβάνει περιγραφή των απαιτούμενων διαχειριστικών δράσεων για τη διατήρηση του είδους ή οικοτόπου που θίγεται, κριτήρια και δείκτες για την εκτίμηση της πορείας αποκατάστασης, καθώς και εκτίμηση του χρόνου ισχύος των επειγόντων μέτρων που απαιτούνται και του κόστους για την εφαρμογή τους....».

5.3.1.5. Προστασία Χλωρίδας και Πανίδας στο Νόμο 998/1979

Άρθρο 19. «1. Τα υπό του παρόντος νόμου προβλεπόμενα ιδιαίτερα προστατευτικά μέτρα αφορούν και την εντός των δασών και των δασικών εκτάσεων αγρίαν πανίδα ως και την λοιπή χλωρίδα. 2. Οι όροι των διεξαγομένων επί των υφισταμένων ειδών αγρίας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδος ερευνών, τα ειδικότερα μέτρα προστασίας τούτων και των βιοτόπων τους, καθώς και οι κατάλογοι αυτών και τα της συνεργασίας της δασικής υπηρεσίας μετά των υπηρεσιών προστασίας του περιβάλλοντος και άλλων ενδιαφερομένων δια τα ως άνω είδη υπηρεσιών ή νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου (εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, μουσείων κλπ.) καθορίζονται δια προεδρικού διατάγματος, εκδιδόμενου προτάσει των Υπουργών Συντονισμού και Γεωργίας. 3. Με το προεδρικό διάταγμα της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να εξουσιοδοτείται ο Υπουργός Γεωργίας να ρυθμίζει με απόφασή του ειδικότερα θέματα, θέματα τοπικού ενδιαφέροντος, καθώς και τεχνικά ή λεπτομερειακά θέματα που προεδρικού αυτού διατάγματος. 3. Με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας μπορεί να απαγορεύεται ή να επιτρέπεται υπό όρους η εισαγωγή

κάθε είδους ξυλείας, φυτών, σπόρων, φυτοχώματος ή άλλων υλικών ή προϊόντων που είναι φορείς βλαπτικών οργανισμών ή φυτονόσων της δασικής βλάστησης και των προϊόντων της, καθώς και η χρήση χημικών ουσιών μπορεί να προκαλέσει βλάβη ή φθορά στη δασική βλάστηση και γενικότερα στο δασικό περιβάλλον. 4. Κατά τη διαχείριση των δασών και των δασικών εκτάσεων λαμβάνεται μέριμνα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας σε όλα της τα επίπεδα (γενετική, ειδών, οικοσυστημάτων και τοπίου).»

5.3.1.6. Προεδρικό Διάταγμα 67/81 «Περί προστασίας της αυτοφυούς Χλωρίδος και Αγρίας Πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και Ελέγχου της Ερέυνης επ' αυτών»

Σύμφωνα με το διάταγμα υπ' αριθ. 67/81, απαγορεύεται η συλλογή, η μεταφύτευση, η εκρίζωση, η κοπή, η μεταφορά, η πώληση και η αγορά, η εξαγωγή από τη χώρα, καθώς και η με οποιοδήποτε τρόπο καταστροφή των βλαστικών ειδών με τα άνθη και τους καρπούς τους.

Ακόμη, απαγορεύεται ο φόνος ή η απόπειρα φόνου, η κακοποίηση, ο τραυματισμός ή η καθ' οιονδήποτε τρόπο πρόκληση βλάβης η κατοχή, η σύλληψη, η ταρίχευση η αγορά, η πώληση, η μεταφορά και η εξαγωγή από τη χώρα των ειδών της αγρίας πανίδας καθώς και τμημάτων ή παραγώγων αυτών.

Επιτρέπεται η επιστημονική έρευνα καθώς και έκτακτα διαχειριστικά μέτρα π.χ. για τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας, πρόληψη εξάπλωσης επιδημιών κ.α.

5.3.1.7. Νόμος 2742/1999

Είκοσι τρία χρόνια μετά το Νόμο 360/76 «Περί Χωροταξίας και Περιβάλλοντος», ο οποίος έμεινε ουσιαστικά ανενεργός και με μεγάλα χωρικά προβλήματα να έχουν συσσωρευθεί στη χώρα, τέθηκε σε ισχύ ο ν. 2742/1999 «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (Α' 207). Ο νέος νόμος ήρθε, για να καλύψει το μεγάλο κενό που υπήρχε στο χώρο του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου της χωροταξίας.

Σκοπός του Νόμου 2742/1999 είναι η θέσπιση θεμελιωδών αρχών και η θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού που τόσο στο σύνολο όσο και στις επιμέρους ενότητες του εθνικού χώρου θα προωθούν την αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξη, θα κατοχυρώνουν την παραγωγική και κοινωνική συνοχή, θα διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος και θα ενισχύουν τη θέση της χώρας στο διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Με το νέο Νόμο συνιστώνται δύο όργανα χωροταξικού σχεδιασμού:

- Η Επιτροπή Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού και της Αειφόρου Ανάπτυξης.

- Το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

Η Επιτροπή είναι πολυμελές διυπουργικό όργανο, που αποφασίζει για θέματα χωροταξίας γενικότερης σημασίας και λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή της πολιτικής αειφόρου ανάπτυξης του εθνικού χώρου. Η Επιτροπή παρακολουθεί, εποπτεύει και συντονίζει την εφαρμογή της πολιτικής αυτής και των λοιπών αποφάσεών της.

Το Εθνικό Συμβούλιο συνιστάται στο Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. (ήδη Υ.Π.Ε.Κ.Α.). Είναι μικτό συλλογικό όργανο κοινωνικού διαλόγου και διαβούλευσης, που έχει ως έργο του την παροχή γνωμοδοτήσεων ή εγγράφων παρατηρήσεων και τη διατύπωση προτάσεων σχετικά με την εθνική χωροταξική πολιτική και πολιτική αειφόρου ανάπτυξης και τα αναγκαία μέτρα και ενέργειες για την εφαρμογή τους. Επίσης γνωμοδοτεί γι το περιεχόμενο του Γενικού και των Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης και συμμετέχει περιοδικώς στη διαδικασία παρακολούθησης, αξιολόγησης και αναθεώρησής τους.

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθ. 15 του ν. 2742/1999, μπορεί να συνιστώνται νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ως φορείς διαχείρισης, με σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση των περιοχών, στοιχείων και συνόλων της φύσης και του τοπίου, που αναφέρονται στο άρθρο 18 του ν. 1650/1986, καθώς και των περιοχών που χαρακτηρίζονται ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης κατά το άρθρο 4 της κοινής υπουργικής απόφασης 33318/28.12.1998 (Β' 1289). Με τις διατάξεις των λοιπών παραγράφων του άρθρου αυτού καθορίζονται τα σχετικά με το σκοπό, τις αρμοδιότητες, τη διοίκηση, τους πόρους, τη στελέχωση κ.λπ. των Φ.Δ.

Με την περίπτωση δ' της παρ. 1, η οποία προστέθηκε με την παρ. 2 άρθ. 7 ν. 3937/2011, προβλέπεται η δυνατότητα ίδρυσης, με την έκδοση π.δ/τος, Διευθύνσεων Συντονισμού Προστατευόμενων Περιοχών σε επίπεδο Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

Με το άρθ. 13 του ν. 3044/2002 (Α'197) ιδρύθηκαν 25 Φορείς Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών και καθορίσθηκε η χωρική αρμοδιότητα καθενός από αυτούς.

Με το Νόμο εισάγονται επίσης τα νέα μέσα του χωροταξικού σχεδιασμού. Πρόκειται για το Γενικό, τα Περιφερειακά και τα Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

Το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. αποτελεί σύνολο κειμένων και διαγραμμάτων για τον καθορισμό των στρατηγικών κατευθύνσεων οργάνωσης και ανάπτυξης του εθνικού χώρου. Με αυτό:

1. Καταγράφονται και αξιολογούνται οι παράγοντες που επηρεάζουν την μακροπρόθεσμη χωρική ανάπτυξη και διάρθρωση του εθνικού χώρου.
2. Αποτιμώνται οι χωρικές επιπτώσεις των διεθνών, ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών.
3. Προσδιορίζονται με προοπτική 15 ετών οι βασικές προτεραιότητες και οι στρατηγικές κατευθύνσεις για την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και την αειφόρο οργάνωση του εθνικού χώρου.

Το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. καθορίζει ειδικότερα τις βασικές κατευθύνσεις για:

- Τη χωρική οργάνωση των κύριων εθνικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης καθώς και των διεθνών και διαπεριφερειακών εισόδων-πυλών και συνδέσεων της χώρας.
- Τη χωρική διάρθρωση των στρατηγικής σημασίας δικτύων υποδομών και μεταφορών, καθώς και των κόμβων διευρωπαϊκής ακτινοβολίας.
- Τη χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των παραγωγικών τομέων.
- Το ρόλο των μητροπολιτικών και λοιπών σημαντικών αστικών κέντρων και τη σχέση με την ενδοχώρα τους, τη χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου καθώς και τη χωρική οργάνωση και ανάπτυξη του ορεινού, αγροτικού, παράκτιου και νησιωτικού χώρου και άλλων κρίσιμων περιοχών.
- Τη διατήρηση και ανάδειξη της ποικιλομορφίας της υπαίθρου, τη συνετή διαχείριση των φυσικών πόρων καθώς και τη διατήρηση, ανάδειξη και προστασία της εθνικής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Τη γεωγραφική ανασυγκρότηση της χώρας με σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενοτήτων σε διαπεριφερειακό επίπεδο.

Το Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α. υπόκειται σε έγκριση της Ολομέλειας της Βουλής, της οποίας προηγείται η γνωμοδότηση του Εθνικού Συμβουλίου και της Επιτροπής. Μπορεί να αναθεωρείται ανά πενταετία και σχετικά με την εφαρμογή του ο Υπουργός Π.Ε.Κ.Α. υποβάλλει ανά διετία έκθεση στη Βουλή.

Τα Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. αποτελούν σύνολα κειμένων και διαγραμμάτων για την εξειδίκευση ή και συμπλήρωση των κατευθύνσεων του Γ.Π.Χ.Σ.Α.Α., που αφορούν ιδίως:

1. Τη χωρική διάρθρωση ορισμένων τομέων ή κλάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής σημασίας.
2. Τη χωρική διάρθρωση των δικτύων και υπηρεσιών τεχνικής, κοινωνικής και διοικητικής υποδομής εθνικού ενδιαφέροντος με εξαίρεση τα δίκτυα και υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών καθώς και τη χωρική κατανομή των υποδομών γνώσης και καινοτομίας.
3. Ορισμένες ειδικές περιοχές του εθνικού χώρου και ιδίως τις παράκτιες, νησιωτικές, ορεινές και προβληματικές περιοχές, τις περιοχές που υπάγονται σε συμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και άλλες ενότητες του εθνικού χώρου με κρίσιμα περιβαλλοντικά, αναπτυξιακά και κοινωνικά προβλήματα.

Συνοδεύονται από πρόγραμμα δράσης. Εγκρίνονται με απόφαση της Επιτροπής μετά από γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου. Η εγκριτική απόφαση δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Την εφαρμογή τους παρακολουθεί το Υ.Π.Ε.Κ.Α., το οποίο συντάσσει ανά διετία σχετικές εκθέσεις και τις υποβάλλει για γνωμοδότηση στο Εθνικό Συμβούλιο και στη συνέχεια για έγκριση στην Επιτροπή. Μπορούν να αναθεωρούνται ανά πενταετία.

Το Γενικό και τα Ειδικά Πλαίσια καταρτίζονται από το Υ.Π.Ε.Κ.Α. σε συνεργασία με συναρμόδια Υπουργεία και άλλους φορείς του δημόσιου τομέα.

Τα Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. καταρτίζονται για κάθε Περιφέρεια και αποτελούν σύνολα κειμένων και διαγραμμάτων στα οποία:

1. Καταγράφεται και αξιολογείται η θέση της περιφέρειας στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο, ο ρόλος της σε εθνικό επίπεδο και σε σύγκριση με άλλες περιφέρειες και οι λειτουργίες διαπεριφερειακού χαρακτήρα, που έχει ή μπορεί να αναπτύξει.
2. Καταγράφονται και αξιολογούνται οι παράγοντες που επηρεάζουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και διάρθρωση του χώρου στο επίπεδο της περιφέρειας.
3. Αποτιμώνται οι χωρικές επιπτώσεις των ευρωπαϊκών, εθνικών και περιφερειακών πολιτικών και προγραμμάτων στο επίπεδο της περιφέρειας.
4. Προσδιορίζονται με προοπτική 15 ετών οι βασικές προτεραιότητες και στρατηγικές επιλογές για την ολοκληρωμένη και αειφόρο ανάπτυξη του χώρου στο επίπεδο της περιφέρειας με στόχο την ισότιμη ένταξή της στο διεθνή, ευρωπαϊκό και εθνικό χώρο.

Τα Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις του Γενικού και των Ειδικών Πλαισίων και εξειδικεύουν και συμπληρώνουν τις βασικές κατευθύνσεις, προτεραιότητες και επιλογές τους. Αποτελούν τη βάση αναφοράς για το συντονισμό και εναρμόνιση των επιμέρους πολιτικών, προγραμμάτων και επενδυτικών σχεδίων του Κράτους, των δημοσίων οργανισμών και επιχειρήσεων και των ΟΤΑ και Ν.Α. Η διαδικασία σύνταξής τους μπορεί να κινείται από το Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. ή την Περιφέρεια και εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. που δημοσιεύονται στην Ε.τ.Κ. Συνοδεύονται από πρόγραμμα δράσης και είναι δυνατό να αναθεωρούνται ανά πενταετία.

5.4. Θεσμικό πλαίσιο σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

5.4.1. Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας

Η απόφαση υπουργού Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. υπ' αριθ. 26298/1.7.2003 "Έγκριση Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας" (Β' 1469/9.10.2003)

Διατάξεις που αφορούν στις περιοχές του Έργου:

Κεφ. Δ' ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Δ.2. Αναπτυξιακό πλαίσιο

Στον τομέα του δασικού πλούτου θα συστηματικοποιηθεί η ορθολογική εκμετάλλευσή του, ώστε να ενισχυθεί σημαντικά το εισόδημα των κατοίκων των ορεινών όγκων της Περιφέρειας.

Η εφαρμογή δράσεων ολοκληρωμένης αγροτικής τοπικής ανάπτυξης στις εκτεταμένες ορεινές εκτάσεις της Περιφέρειας θα προσδώσει νέες δυνατότητες ελκυστικότητας των ορεινών όγκων έτσι, η επεκτατική ανάπτυξη του αγροτουρισμού και η προώθηση ορεινών κέντρων ανάπτυξης θα καταστήσουν ελκυστικούς τους ορεινούς όγκους και θα ανακόψουν την πληθυσμιακή αποψίλωσή τους.

Δ.3.3. Χωρική οργάνωση του παραγωγικού χώρου

Η κτηνοτροφική δραστηριότητα ασκείται κυρίως στις αγροτο-δασικές περιοχές (> 800 μ. και στα ημιορεινά) των χωρικών ενοτήτων, αλλά και στις πεδινές περιοχές σύμφωνα με τις κατευθύνσεις προστασίας των φυσικών πόρων του παρόντος Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. και της πολεοδομικής νομοθεσίας.

Οι ορεινοί όγκοι της Περιφέρειας αποτελούν σημαντικό χώρο αγροτο-δασικών δραστηριοτήτων και πολιτικών ορεινού χώρου.

Χρήσεις γης και πολιτική γης

Γενικές κατευθύνσεις.

Περιοχές αγροτο-γεωργικής δραστηριότητας (υψόμετρο < 800 μ.): Στόχος στις περιοχές αυτές είναι η μέγιστη διατήρηση της γεωργικής γης ιδίως των αρδευόμενων ή αρδεύσιμων εκτάσεων γεωργικής γης και των πεδινών (κλίσεις < 10%).

Η μετατροπή της γεωργικής γης σε οικιστική χρήση ... έχει προτεραιότητα στις προγραμματισμένες επεκτάσεις των υπαρχόντων οικισμών.

Η μετατροπή σε παραγωγικές εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας (παραγωγικές ζώνες) γίνεται με την πρόταση του Χωροταξικού Σχεδίου ή των ΣΧΟΑΑΠ ή Γ.Π.Σ.

Περιοχές αγροτο-δασικής δραστηριότητας (> 800μ και ορεινά δάση και δασικές εκτάσεις): Στις περιοχές αυτές κυριαρχεί η δασική και μερικώς η γεωργική δραστηριότητα. Οι περιοχές είναι κατ' εξοχήν περιοχές φυσικού αποθέματος προς διατήρηση και προστασία.

Οι αναπτυσσόμενες χρήσεις ρυθμίζονται κυρίως από τη δασική νομοθεσία.

Η μετατροπή σε οικιστική χρήση έχει προτεραιότητα στις επεκτάσεις των υπαρχόντων οικισμών. Η μετατροπή σε παραγωγικές εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας (παραγωγικές ζώνες) γίνεται με την πρόταση του Χωροταξικού Σχεδίου ή των ΣΧΟΑΑΠ ή Γ.Π.Σ.

Οικιστική ανάπτυξη

Οι κατευθύνσεις για την ανάπτυξη ή επέκταση οικιστικών χρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών υποδομών/παραγωγικών εγκαταστάσεων είναι:

- η ελαχιστοποίηση της επέκτασής της στις κρίσιμες ζώνες (παράκτιες, ζώνες προστασίας φυσικών περιοχών, γεωργική γη / δασική γη ως ανωτέρω).
- η προτεραιότητα στην "ανακύκλωση" των εγκαταλελειμμένων ή μη ενεργοποιημένων "οικιστικών θεσμοθετημένων χρήσεων ή εγκαταστάσεων" πριν τη μετατροπή όλων των άλλων χρήσεων γης προς οικιστική.

- η σχεδιασμένη συμπαγή επέκταση των οικισμών και η εξασφάλιση ικανοποιητικών πυκνοτήτων κατοίκησης εντός των εγκεκριμένων πολεοδομικών σχεδίων πριν την επέκταση για κατοικία.

Δ.3.4. Διαχείριση φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος:

Διαχείριση τοπίων και βιοποικιλότητας

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας καλύπτεται σε ποσοστό του 15,6% της έκτασης της από περιοχές για ένταξη στο δίκτυο NATURA 2000. Το σύνολο είναι ικανοποιητικό και επιπλέον, η διασπορά των περιοχών αυτών στην έκταση της Περιφέρειας είναι ικανοποιητική. Από το δίκτυο αυτό οι περιοχές που έχουν ενταχθεί στον Εθνικό Κατάλογο αποτελούν τις θεσμοθετούμενες περιοχές NATURA 2000, ενώ οι υπόλοιπες εντοπίζονται από ΠΠΣΧΑΑ ως περιοχές περιβαλλοντικής ευαισθησίας, για αντιμετώπισή τους στα διάφορα επίπεδα σχεδιασμού και προστασίας.

Οι προτάσεις διαχείρισης περιοχών NATURA 2000 προτείνεται να ομαδοποιηθούν, ανάλογα με τις κύριες χρήσεις που τις χαρακτηρίζουν, ως εξής ...

- (α) Περιοχές πίεσης οικιστικής ανάπτυξης,
- (β) Περιοχές γεωργικής - βιομηχανικής ανάπτυξης
- (γ) Περιοχές ήπιας αγροτικής ή αγροτοδοσιακής ανάπτυξης,
- (δ) Ειδικές περιοχές εξορυκτικής δραστηριότητας,
- (ε) Περιοχές έντονης τουριστικής δραστηριότητας

Οι αρχές διαχείρισης χρήσεων γης στις περιπτώσεις όπου η προστασία μιας περιοχής Natura 2000 και μιας συγκεκριμένης χρήσης γης πρέπει να συνυπάρχουν μπορούν να είναι οι εξής:

- (α) Εξέταση της δυνατότητας περιορισμού της χρήσης κατά το δυνατόν σε σχέση με το σύνολο των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων που αυτό συνεπάγεται, και όχι μόνο των επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον.
- (β) Καθορισμός ζωνών της περιοχής προστασίας, ώστε να ξεχωρίζουν οι ζώνες απόλυτης προστασίας (πιο περιορισμένες) σε σχέση με αυτές όπου επιτρέπονται συγκεκριμένες χρήσεις.
- (γ) Υιοθέτηση συγκεκριμένων τρόπων παραγωγικής διαδικασίας των αναγκαίων χρήσεων γης (π.χ. εξόρυξη, βιομηχανία), ώστε να δημιουργούνται ελάχιστες έως καθόλου αρνητικές επιπτώσεις.
- (δ) Μείωση της ρύπανσης που προέρχεται από γεωργική δραστηριότητα, με ενίσχυση της βιολογικής καλλιέργειας.

Δ.3.6. Διαχείριση ειδικών χώρων υπαίθρου:

Ορεινός χώρος

Οι ορεινές περιοχές της Περιφέρειας, που προσδιορίζονται ως οι περιοχές αγροτοδοσιακής δραστηριότητας και κατά κανόνα χωροθετούνται σε υψόμετρο άνω των 800 μ. η ως εκάστοτε ορίζεται από τις συναρμόδιες αρχές σύμφωνα με την μορφολογία τους:

- αντιμετωπίζονται γενικά ως κατ' εξοχή περιοχές φυσικού αποθέματος και επιδιώκεται η διατήρηση και προστασία του αποθέματος των παραδοσιακών δραστηριοτήτων και των υπαρχόντων οικισμών και της κατοίκησης,
- διασυνδέονται με τα περιμετρικά ή εντός του ορεινού χώρου κέντρα 3ου και ανωτέρου επιπέδου ανάλογα με τα τοπικά χαρακτηριστικά, και τις υπάρχουσες υποδομές και εγκαταστάσεις και δι' αυτών με το ευρύτερο πλέγμα του οικονομικού-λειτουργικού χώρου της Περιφέρειας.
- και ενδυναμώνονται με επέκταση των δραστηριοτήτων προς τον «οικοτουρισμό» και τις νέες μορφές εναλλακτικής ανάπτυξης με βάση τις νέες τεχνολογίες.

Έτσι οι ορεινές περιοχές αποτελούν κατ' εξοχή περιοχές "ολοκληρωμένης ανάπτυξης" με αειφόρο οικονομική βάση και στήριξη σε πολυλειτουργικές δραστηριότητες και συντήρηση των μεμονωμένων οικισμών. Οι πολιτικές συνδυάζονται με την δυνατότητα του κάθε όγκου χωριστά, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους ιδίως στην ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού (αγροτουρισμού) στα πλαίσια του προγράμματος LEADER II. Η διαχείριση των ορεινών όγκων πρέπει να έχει εξαιρετικά μακροχρόνια διάσταση. Κομβικό σημείο των χωροταξικών ρυθμίσεων πρέπει να είναι η προστασία και ανάπτυξη των δασικών οικοσυστημάτων με την παράλληλη συγκράτηση του δασόβιου και παραδασόβιου πληθυσμού στις θέσεις του. Αυτό απαιτεί διαχείριση και της «δασοπονίας πολλαπλών σκοπών», ώστε να διασφαλίζεται η ισορροπία των οικοσυστημάτων και παράλληλα η ήπια μορφή ανάπτυξης της περιοχής.

6. Μεθοδολογία περιγραφής της διακυβέρνησης

Ακολουθεί μια περίληψη των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν για να ολοκληρωθεί η προπαρασκευαστική Δράση Α.12. Η μεθοδολογία των συναντήσεων της Επιτροπής Ενδιαφερόμενων Μερών (Δράση F.2), των συνεντεύξεων με εμπλεκόμενους φορείς (Δράση Α.11), των προσωπικών επικοινωνιών και των άτυπων συνεντεύξεων (στο πλαίσιο των επισκέψεων της ομάδας του έργου στην περιοχή υλοποίησης) και της έρευνας της τοπικής κοινωνίας (Δράση Α.11).

6.1 Συνάντηση των ενδιαφερόμενων μερών

Πραγματοποιήθηκε η αρχική ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων στο πλαίσιο της προπαρασκευαστικής Δράσης Α.11 (Διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη και ανάπτυξη της στρατηγικής επικοινωνίας και συμμετοχής), δημιουργήθηκε μια αρχική λίστα των εμπλεκόμενων φορέων και οι εκπρόσωποί τους προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν στην πρώτη συνάντηση της Επιτροπής Ενδιαφερόμενων Μερών που πραγματοποιήθηκε στις 14 Ιουνίου 2014. Για να μεγιστοποιηθεί η συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων και οι δυνατότητες συμβολής τους, χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές μέθοδοι λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες των μεθόδων διευκόλυνσης του Περιβαλλοντικού Συμβουλίου (2002). Η διαδικασία της συνάντησης, οι συμμετέχοντες και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αναλυτικά στα παραδοτέα της Δράσης F.2. Μολονότι ο πρωταρχικός στόχος δεν ήταν ο προσδιορισμός της δομής διακυβέρνησης και η διατύπωση προτάσεων, κατά τη διάρκεια των συζητήσεων αλλά και στα αποτελέσματα προέκυψαν ζωτικής σημασίας ζητήματα

διακυβέρνησης και περιγραφή ρόλων για την προστασία της περιοχής. Τα ζητήματα αυτά έχουν συμπεριληφθεί στην ανάλυση τόσο της δομής διακυβέρνησης όσο και των προτάσεων.

Τρίτη συνέντευξη της Επιτροπής Ενδιαφερόμενων Μερών (Λαμία 11/03/2015 – Φωτ: Γιώργος Μάντακας)

6.2 Συνεντεύξεις με εμπλεκόμενους φορείς

Μετά από γενική αλλά και ειδική κατά περιοχή ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων, που κάλυπτε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς με εξουσίες διακυβέρνησης για τους οικότοπους και τα είδη προτεραιότητας στόχων του έργου στην περιοχή της Φθιώτιδας έγινε επαφή με με είκοσι (20) εμπλεκόμενους φορείς και πάρθηκαν συνεντεύξεις. Πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις που συμπεριελάμβαναν ποιοτικές και ποσοτικές ερωτήσεις. Η δυνατότητα να προσδιοριστούν οι αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων από τις συνεντεύξεις ήταν αδύνατη. Έτσι διενεργήθηκε ανάλυση της νομοθεσίας που συνδέεται με την κατανομή αρμοδιοτήτων των διαφορετικών κυβερνητικών φορέων. Αυτό βοήθησε στην ανάλυση της δομής διακυβέρνησης καθώς και στην κωδικοποίηση των εξουσιών διακυβέρνησης που στην συνέχεια χρησιμοποιήθηκε για να διατυπωθούν προτάσεις.

6.3 Προσωπική επικοινωνία

Σε πολλές περιπτώσεις οι συνεντεύξεις δεν ήταν κατάλληλες ή ουσιαστικές. Αυτό ίσχυε ιδιαίτερα με την ανάλυση των εμπλεκόμενων φορέων του προς διακυβέρνηση συστήματος (Εθνικός Δρυμός Οίτης και Όρος Καλλίδρομο). Ωστόσο για να επιτευχθεί μια συνολική κατανόηση των αλληλεπιδράσεων του συστήματος διακυβέρνησης και του συστήματος προς διακυβέρνηση συμπεριλαμβανομένων των αλληλεπιδράσεων και των σχέσεων

εξουσίας οι οποίες επηρεάζουν την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δράσεων του έργου, οι απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων προέκυψαν με τη χρήση με τυπικών μεθόδων.

Ήρθαμε σε επαφή με άτομα που ασκούν επιρροή, είτε επειδή έχουν επιχειρηματικά συμφέροντα, ή κατέχουν γη ή δικαιώματα χρήσης γης, ή γνωρίζουν καλά την περιοχή υλοποίησης του έργου. Στην έρευνα (Δράση Α.11) συμπεριλήφθησαν επισκέπτες/χρήστες της περιοχής (ορειβάτες, κηρυγοί κτλ), με τους τελευταίους έγιναν συζητήσεις κατά τις επισκέψεις της ομάδας του έργου στο πεδίο. Σε όλες τις προσωπικές επικοινωνίες συζητήθηκαν θέματα που αφορούν την κατάλληλη μορφή διακυβέρνησης και τις ευθύνες των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων. Αναφέρθηκαν ζητήματα που συνδέονται με τη σκοπιμότητα, την αποδοχή και την μακροπρόθεσμη εφαρμογή των δράσεων του έργου. Πολλές από τις απόψεις συνοψίζονται στο κεφάλαιο που περιλαμβάνει τις προτάσεις αυτού του παραδοτέου.

6.4 Έρευνα τοπικής κοινωνίας

Γενικά σε μια ανάλυση της δομής διακυβέρνησης, δεν είναι συχνή η αξιοποίηση των απόψεων της τοπικής κοινωνίας. Ωστόσο όταν προσπαθούμε να θέσουμε το πλαίσιο της ολοκληρωμένης θεωρίας διακυβέρνησης ως βάση για την ανάλυση, συνηθοποιούμε τη σημασία που έχει το να συμπεριληφθούν οι απόψεις της τοπικής κοινωνίας ως ένας από τους φορείς που εμπλέκονται στο προς διακυβέρνηση σύστημα. Η έρευνα της στάσης της τοπικής κοινωνίας πραγματοποιήθηκε το πλαίσιο της Δράσης Α.11, μέσω δομημένου ερωτηματολογίου ώστε να συγκεντρωθούν πληροφορίες σχετικά με τις αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας σχετικά με τις απειλές των ειδών και οικοτόπων προτεραιότητας στόχων του έργου. Τα αποτελέσματα αναλύθηκαν με τη μέθοδο του Excel και του SPSS και παρουσιάζονται στο παραδοτέο της Δράσης Α.11.

7. Διακυβέρνηση στον Εθνικό Δρυμό Οίτης

Η Οίτη (παλαιότερη ονομασία Καταβόθρα) είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας και καταλαμβάνει τμήμα των νομών Φθιώτιδας και Φωκίδας. Η Οίτη συνδέεται στα νότια με την Γκιώνα, δυτικά με τα Βαρδούσια και ανατολικά με το Καλλίδρομο ενώ το όριο της στα βόρεια είναι η κοιλάδα του Σπερχειού. Στις πλαγιές της σχηματίζονται πολλά υδάτινα ρεύματα. Από την Οίτη πηγάζουν ο Μόρνος και ο Γοργοπόταμος. Σημαντικά χωριά στις πλαγιές και στους πρόποδες της Οίτης είναι η Παύλιανη, η Υπάτη και το Μαυρολιθάρι.

Η ψηλότερη κορυφή της, ο Πύργος, έχει υψόμετρο 2.152 μέτρα. Άλλες κορυφές της Οίτης είναι το Γρεβενό (2.114 μ.), ορατό από τη Λαμία και την κοιλάδα του Σπερχειού, το Σέμπι (2.091 μ.), η Αλύκαινα ή Αλουμπόραχη (2.052 μ.) και τα Δύο Βουνά (1.615 μ.).

Πολύωρες αναβάσεις προς τις κορυφές της Οίτης πραγματοποιούνται από την Υπάτη και την Παύλιανη. Ωστόσο, τους καλοκαιρινούς μήνες τα ψηλότερα σημεία του βουνού είναι προσβάσιμα από δασικούς δρόμους.

Η περιοχή της Οίτης είναι ανακηρυγμένος Εθνικός δρυμός και είναι από τους ομορφότερους της Ελλάδας. Είναι κατάφυτη από έλατα που ανήκουν στο είδος της κεφαλληνιακής ελάτης. Επίσης υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία από πλατύφυλλα, όπως πλατάνια, σφενδάμια, προύνοι, ιτιές κλπ. Στην βόρεια πλευρά του βουνού συναντάται και μία μικρή συστάδα από μαυρόπευκα, είδος αρκετά σπάνιο για την νότια Ελλάδα. Σε

χαμηλότερα υψόμετρα υπάρχουν πυκνοί θαμνώνες από σκληρόφυλλα είδη, όπως πουρνάρι, αριά, κουμαριά, πικροδάφνη κλπ. ενώ σε μεγάλα υψόμετρα υπάρχει πλούσια υποαλπική βλάστηση. Φυλλοβόλες βελανιδιές συναντώνται σε υψόμετρο γύρω στα 800 μέτρα. Η πανίδα της Οίτης είναι πλούσια και περιλαμβάνει ευρέως διαδεδομένα είδη, καθώς και μικρούς πληθυσμούς λύκου, αγριόγιδου και ζαρκαδιού. Από το 2003 αναφέρεται η σποραδική παρουσία αρκούδας. Η ορνιθοπανίδα της Οίτης περιλαμβάνει δασικά είδη. Στην Οίτη στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού υπάρχει καταφύγιο του ορειβατικού συλλόγου Λαμίας.

Το όρος Οίτη περιλαμβάνει περιοχές οι οποίες διέπονται από καθεστώς προστασίας σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και συγκεκριμένα τις εξής:

Εθνικός Δρυμός Οίτης

Με το Β.Δ. υπ' αριθ. 218/7.3.1966 (Α' 56) ιδρύθηκε ο Εθνικός Δρυμός Οίτης κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων των άρθρων 1, 3, 4, 6, 7 και 12 του Α.Ν. 856/1937 «Περί Εθνικών Δρυμών», με σκοπό τη διατήρηση και προστασία της πλούσιας πανίδας και χλωρίδας, καθώς και των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών του βουνού. Είναι ο έκτος Εθνικός Δρυμός (από τους δέκα) κατά χρονική σειρά ανακήρυξης και ο τρίτος σε έκταση. Συγκεκριμένα έχει έκταση 70.000 στρέμματα (περίπου το ¼ του ορεινού όγκου της Οίτης), από τα οποία τα 33.700 αποτελούν τον πυρήνα και τα υπόλοιπα 36.300 την περιφερειακή ζώνη.

Σύμφωνα με το άρθ. 1, ο εθνικός δρυμός αποτελείται από τον πυρήνα και την περιβάλλουσα αυτόν δασική και χορτολιβαδική έκταση.

Ο πυρήνας εκτείνεται στο κεντρικό και βόρειο τμήμα του ορεινού συγκροτήματος. Καθορίζεται από οριογραμμή, η οποία ξεκινά από σημείο της ισοΐψους των 600 μ. δυτικά και σε απόσταση 1.300 μ. περίπου από το εξωκκλήσι των Αγίων Ταξιάρχων στην περιοχή των Κομποτάδων, στο δεξιό πρηνές της κύριας κοίτης του ρέματος Γερακάρι, ακολουθεί προς τα ανάντη την παρυφή του βραχώδους πρηνούς του ρέματος Γερακάρι σε μήκος 2 χλμ. περίπου, κατέρχεται στη συνέχεια στην κύρια κοίτη του ρέματος αυτού, την οποία και ακολουθεί μέχρι να συναντήσει το όριο του μη δημοσίου δάσους «Γρεβενό». Από εκεί ακολουθεί το όριο του μη δημοσίου δάσους «Γρεβενό» μέχρι τη θέση «Σημείο Βασιλίσσης» (υψ. 2.044), απ' όπου εν συνεχεία κατεβαίνει σε ευθεία περίπου γραμμή στην κοίτη του ρέματος «Βαλόρεμα». Από το σημείο αυτό ανεβαίνει στο ύψωμα «Σέμπι» (υψ. 2.092) ακολουθώντας χαρακτηριστική ράχη. Από το «Σέμπι» στρέφεται προς ΒΔ και σε ευθεία γραμμή φθάνει στο ύψωμα «Αλύκαινα» (υψ. 2.058). Από εκεί κατευθύνεται προς ΒΔ, κατεβαίνει σε μικρό ρέμα και με κατεύθυνση Β και ΒΔ επάνω στη ράχη «Πετρωτός» διέρχεται Δ της θέσης «Λουπάκι» και Α από το εξωκκλήσι Αγ. Αθανάσιος. Από το σημείο αυτό κατευθύνεται προς ΒΑ και, αφού κατεβεί την πλαγιά, περνά από τη θέση «Πιπερίγκου». Από εκεί, με ελαφρά κάμψη προς Α συναντά την υψομετρική καμπύλη των 600 μ. Από το σημείο αυτό ακολουθώντας κατεύθυνση ΝΑ και τη διαδρομή της υψομετρικής καμπύλης των 600 μ. καταλήγει σε σημείο της καμπύλης αυτής στην κύρια κοίτη του ρέματος «Γερακάρι», απ' όπου και άρχισε.

Σύμφωνα με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο του Εθνικού Δρυμού Οίτης, ο πυρήνας είναι σε καθεστώς απόλυτης προστασίας για να διατηρηθεί ανέπαφη η χλωρίδα και η πανίδα της

περιοχής. Κατά συνέπεια, μέσα στον πυρήνα απαγορεύονται: οι ανασκαφές, η τοποθέτηση διαφημιστικών πινακίδων, οι βιομηχανικές δραστηριότητες, η κατασκευή κτισμάτων, η γεωργική και δασοπονική εκμετάλλευση, η βόσκηση, το κυνήγι, όπως επίσης και η λειτουργία μεταλλείων και λατομείων.

Η δασική και χορτολιβαδική έκταση, που περιβάλλει τον πυρήνα, καθορίζεται από οριογραμμή, η οποία ξεκινά από τη θέση «Κάστρο», η οποία βρίσκεται επάνω από την Υπάτη, στην ισοϋψή των 400 μ. Από εκεί ακολουθεί κατεύθυνση ΝΑ και την πορεία της υψομετρικής καμπύλης των 400 μ. και φθάνει σε σημείο που απέχει περί τα 850 μ. Α από το εξωκλήσι Άγιοι Ταξιάρχες, στην περιοχή των Κομποτάδων. Από το σημείο αυτό στρέφεται απότομα προς Ν και ανερχόμενη διέρχεται Α του υψώματος «Αγριόβρυζα» (υψ. 1.246), απ' όπου ακολουθεί ΝΑ κατεύθυνση ανερχόμενη και περνά από τις θέσεις «Ρούμπαλο» και «Σκασμένη». Φθάνει σε σημείο που απέχει περί τα 1.000 μ. ΝΑ του υψώματος «Προφήτης Ηλίας». Από το σημείο αυτό στρέφεται προς ΒΔ και ανέρχεται στο ύψωμα «Προφήτης Ηλίας» (υψ. 1.613 μ.) Από εκεί κατευθύνεται στη θέση «Τούρλα», απ' όπου κατεβαίνει στο ρέμα του Αγίου Πνεύματος και από εκεί, μέσω των θέσεων «Μακριά Ράχη» και «Ματάκια» φθάνει στο ύψωμα «Σέμπι» (υψ. 2.092). Από το σημείο αυτό ακολουθεί ΒΔ κατεύθυνση, διέρχεται από τις θέσεις «Αλύκαινα» (υψ. 2.058 μ.), ρέμα «Κριθαρόρεμα» και ρέμα «Κονίστα» και καταλήγει στη θέση «Κάστρο», απ' όπου ξεκίνησε.

Το έτος 1996 εκπονήθηκε Σχέδιο Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Οίτης από το Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων και Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων του ΕΘ.Ι.ΑΓ.Ε., το Υπουργείο Γεωργίας, και τα Δασαρχεία Λαμίας και Άμφισσας με χρηματοδότηση από το μέσο LIFE. Το 2003 εκπονήθηκε σχέδιο κοινής υπουργικής απόφασης χαρακτηρισμού του Εθνικού Πάρκου Οίτης από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Περιοχές του Δικτύου Natura 2000

Το Δίκτυο Natura 2000 αποτελεί ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών, οι οποίες φιλοξενούν φυσικούς τύπους οικοτόπων και είδη (φυτά και ζώα) που είναι σημαντικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στην Οίτη απαντώνται συνολικά τρεις περιοχές του Δικτύου Natura, και συγκεκριμένα μια Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας, βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (παλαιότερα Οδηγία 79/409/ΕΟΚ):

- «Εθνικός Δρυμός Οίτης – Κοιλιάδα Ασωπού» (GR2440007)

και δυο Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ:

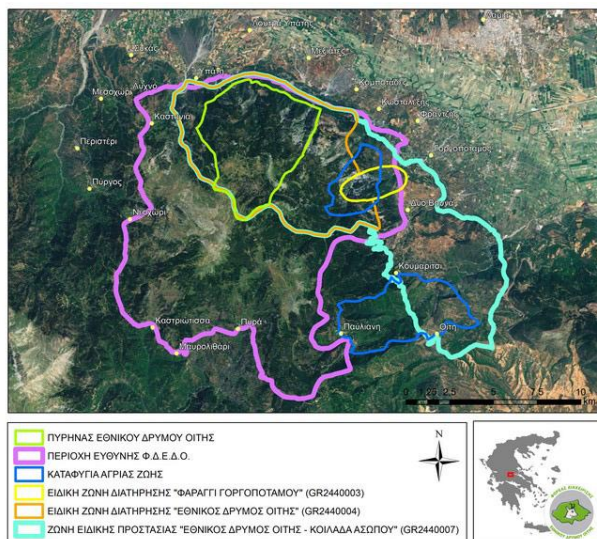
- «Εθνικός Δρυμός Οίτης» (GR2440004)
- «Φαράγγι Γοργοποτάμου» (GR2440003)

Καταφύγια Άγριας Ζωής

Ως Καταφύγια Άγριας Ζωής χαρακτηρίζονται φυσικές περιοχές (χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες), που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης της άγριας χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας

πανίδας. Βάσει της υπάρχουσας νομοθεσίας, εντός των Καταφυγίων Άγριας Ζωής απαγορεύεται ρητά η άσκηση της θήρας. Στην ευρύτερη περιοχή της Οίτης υπάρχουν δύο Καταφύγια Άγριας Ζωής:

- «Σκασμένη Φραντζή – Δυο Βουνά» (Κ325)
- «Οίτη – Παύλιανη» (Κ625)

Πηγή: ιστοσελίδα του φορέα διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης www.oiti.gr

Φορείς που εμπλέκονται στη διακυβέρνηση της περιοχής

- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (υπεύθυνοι προγράμματος Life: Χριστίνα Μπαριτάκη ch.baritaki@prv.ypeka.gr και Γιώργος Πρωτόπαπας g.protopapas@prv.ypeka.gr)
- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Περιφέρειας Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας (www.apdthest.gov.gr)
- Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (www.pste.gov.gr)
- Δήμος Λαμιέων (www.lamia.gr)
- Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης (www.oiti.gr)

Ο Φ.Δ Εθνικού Δρυμού Οίτης δεν έχει δικαιοδοσία επιβολής κυρώσεων στην περιοχή ευθύνης τους αλλά ασκεί εποπτεία σε αυτή και– μεταξύ άλλων – είναι αρμόδιος και για:

- την κατάρτιση-εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων (πενταετή)
- (Τα Σχέδια Διαχείρισης συνοδεύονται από Προγράμματα Δράσης)
- την κατάρτιση κανονισμών λειτουργίας του
- την κατάρτιση κανονισμών διοίκησης και λειτουργίας της περιοχής του
- τον έλεγχο - εποπτεία (monitoring) της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων και ειδών στην περιοχή ευθύνης του

- την παρακολούθηση και εκτίμηση της εφαρμογής των κανονισμών, όρων-περιορισμών στην περιοχή ευθύνης του
- (Η χωρική τους αρμοδιότητα καθορίζεται στο άρθρο 13 του Ν. 3044/02 (ΦΕΚ 197Α'/2002).
- την βοήθεια-στήριξη των αρμοδίων αρχών στον έλεγχο της
- περιβαλλοντικής νομοθεσίας,
- την γνωμοδότηση για την περιβαλλοντική αδειοδότηση
- έργων- δραστηριοτήτων εντός της περιοχής ευθύνης τους και την βοήθεια-στήριξη των αρμοδίων αρχών στον έλεγχο της τήρησης των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων
- την εκπόνηση μελετών,
- την υλοποίηση έργων και διεξαγωγή έρευνας,
- την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση του κοινού.

8. Διακυβέρνηση στο Όρος Καλλίδρομο

Σύντομη περιγραφή της περιοχής

Η περιοχή Natura 2000 «ΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ» επεκτείνεται σε υψόμετρο από 43-1.393 μέτρα και περιλαμβάνει το δυτικό τμήμα του Καλλιδρόμου και όλες τις ψηλές κορυφές. Το μητρικό πέτρωμα μεγάλου μέρους της περιοχής είναι ασβεστόλιθος, αλλά υπάρχουν επίσης μεγάλες εκτάσεις φλύσχη. Η περιοχή περιλαμβάνει αρκετά υδατορεύματα που είναι παραπόταμοι του ποταμού Σπερχειού. Η χλωρίδα, η πανίδα και η βλάστηση της περιοχής δεν έχουν ακόμα μελετηθεί λεπτομερώς. Παρ' όλα αυτά, οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στο Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων της έχουν εμπλουτιστεί με πρόσφατα αδημοσίευτα στοιχεία, που ενισχύουν τη σημαντικότητά της.

Στις χαμηλότερες πλαγιές του βουνού αναπτύσσονται κυρίως Μεσογειακή σκληρόφυλλη βλάστηση, φρύγανα και υψηλή μακία. Τα φρύγανα (5420) καλύπτουν περίπου 2.206 εκτάρια και χαρακτηρίζονται από λαδανιές (*Cistus* spp.), *Corydorthymus capitatus*, και *Salvia fruticosa*. Δενδρώδης σκληρόφυλλη βλάστηση και δάση Αριάς (*Quercus ilex*) (9340) καλύπτουν περίπου 1.000 εκτάρια σε αρκετά σημεία της περιοχής, ειδικά σε βορινές πλαγιές. Ο υπόροφος χαρακτηρίζεται από θάμνους όπως το Χρυσόξυλο (*Rhus cotinus*), η Κοκκορεβυθιά (*Pistacia terebinthus*) και τα σφενδάμια (*Acer* spp.), και από τυπικούς θάμνους μακίας όπως το Πουρνάρι (*Quercus coccifera*) and το Σχίνο (*Pistacia lentiscus*). Το Πουρνάρι κυριαρχεί στα ξηρότερα μέρη. Η Χνοώδης Δρυς (*Quercus pubescens*) σχηματίζει αμιγείς συστάδες ανα τόπους. Παρόχθιες συστάδες Πλατάνου (*Platanus orientalis*)

υπάρχουν σε αρκετά σημεία, όπως οι χαράδρες πάνω από τη Μενδενίτσα, και καλύπτουν περίπου 33 εκτάρια.

Μεγάλο μέρος της περιοχής καλύπτεται από δαση κωνοφόρων. Στα χαμηλότερα υψόμετρα υπάρχουν φυσικά δάση Χαλεπίου Πεύκης (*Pinus halepensis*) (9540) που καλύπτουν περίπου 69 εκτάρια. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα υπάρχουν κυρίως αμιγή δάση Μαύρης Πεύκης (*Pinus nigra*) (9536*) που καλύπτουν 3.075 εκτάρια και Κεφαλληνιακής Ελάτης (*Abies cephalonica*) που καλύπτουν περίπου 2.000 εκτάρια, αλλά και μικτά δάση (περίπου 200 εκτάρια). Χαρακτηριστικά είδη στα ελατοδάση είναι τα *Helleborus cyclophyllus*, *Doronicum orientale*, και *Cephalanthera rubra*, καθώς και το Αγριόκεδρο (*Juniperus oxycedrus*) και το σπάνιο στην Ελλάδα Αρκουδοπούρναρο (*Ilex aquifolium*). Οι δρυς περιστασιακά συμμετέχουν στον υπόροφο και σχηματίζονται διάφορες μεταβατικές ζώνες με μικτές συστάδες κωνοφόρων και δρυών. Το Αγριόκεδρο είναι επίσης κυρίαρχο είδος στη δενδρώδη σκληρόφυλλη βλάστηση (5210) που καλύπτει περίπου 67 εκτάρια) στα χαμηλότερες παρυφές του δάσους των κωνοφόρων.

Ξηρά και υγρά ορεινά λιβάδια αναπτύσσονται στα δασικά ανοίγματα, σε υψόμετρα 970-1.100 μέτρων, σε ασβεστόλιθο και φλύσχη. Τα ξηρά λιβάδια σε ασβεστόλιθο (6210*) χαρακτηρίζονται από ποικιλία πλατύφυλλων και αγρωστωδών φυτών των γενών *Festuca*, *Trifolium*, *Crocus*, *Colchicum* και *Viola*, καθώς και αρκετά είδη ορχιδεών. Τα υγρά λιβάδια χαρακτηρίζονται από είδη όπως τα *Galium palustre*, *Oenanthe silaifolia* και *Juncus* spp.

Υπάρχουν δύο μεγάλες, φυσικές εποχικές λίμνες σε υψόμετρα 1.000-1.100 μέτρων. Η μεγαλύτερη βρίσκεται στη Σουβάλα και η μικρότερη στη Νευρόπολη. Εκεί αναπτύσσεται τυπική εποχική υδρόβια βλάστηση (3170*) με είδη όπως τα *Myosurus minimus*, *Polygonum aviculare*, *Juncus bufonius*, *Ranunculus lateriflorus*, *Gnaphalium uliginosum*, *Mentha cervina*, και *Isoetes heldreichii*.

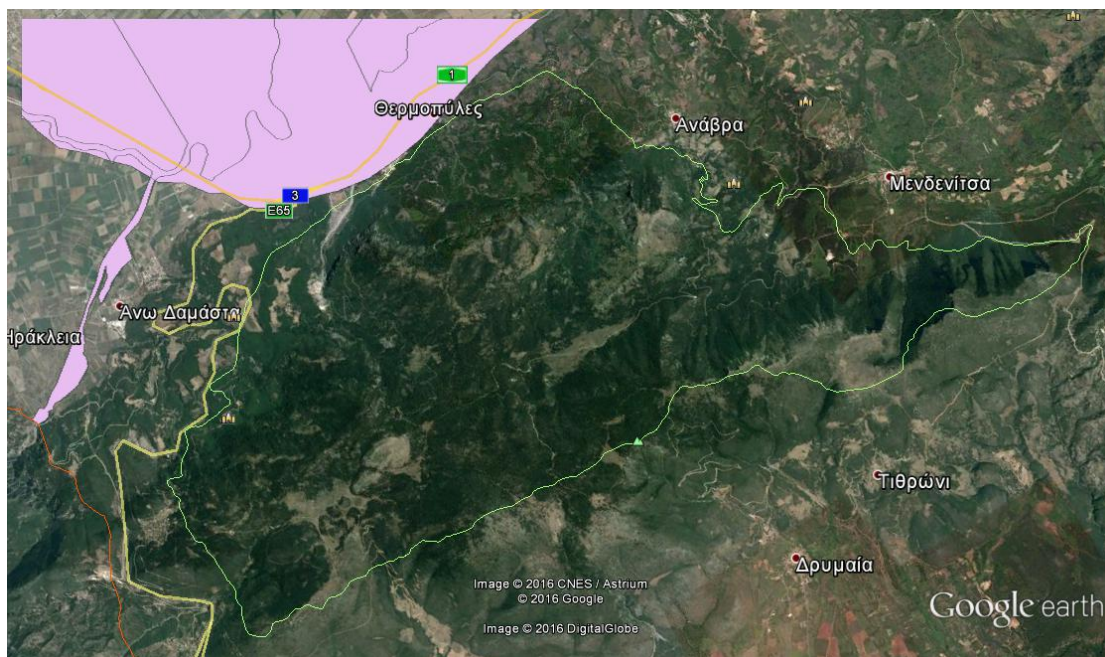
Στους γυμνούς ασβεστολιθικούς βράχους στο Σάρωμα, στο Καστράκι, στου Ψαρρού, στο Ελαφοβούνι και στο Βραχοβούνι, αναπτύσσεται χασμοφυτική βλάστηση, που περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά είδη *Campanula rupestris*, *Umbilicus rupestris* και *Sedum* sp. (8210) και καλύπτει περίπου 100 εκτάρια, καθώς και βλάστηση λιθώνων (8410) που καλύπτει περίπου 100 εκτάρια.

Η χλωρίδα της περιοχής περιλαμβάνει πάνω από 600 είδη, αλλά ο κατάλογος δεν είναι πλήρης. Τα στοιχεία για την πανίδα είναι επίσης ελάχιστα. Η περιοχή φιλοξενεί περισσότερα από 30 είδη πτηνών, τουλάχιστον 6 είδη θηλαστικών, 9 είδη ερπετών και 7 είδη αμφιβίων. Στον ευρύτερο χώρο του Καλλιδρόμου υπάρχουν αρκετά αρχαιολογικά και πολιτιστικά αξιοθέατα. Ένα ιστορικό μνημείο, η Μονή Δαμάστας βρίσκεται μέσα στα όρια της περιοχής.

Περιοχή του Δικτύου NATURA 2000 με κωδικό GR2440006 «ΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ».

Έκταση: 7.210 εκτάρια

Ευρωπαϊκό καθεστώς προστασίας: ΕΖΔ GR2440006, «ΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ»

Χάρτης της περιοχής με τους γύρω οικισμούς

Εθνικό ή περιφερειακό καθεστώς προστασίας:

Με το Π.Δ. της 15.7/12.8.2002 (Δ' 696) καθορίσθηκαν επιτρεπόμενες χρήσεις γης και όροι και περιορισμοί δόμησης στην εκτός σχεδίου περιοχή του όρους Καλλίδρομου.

Σύμφωνα με το άρθ. 1, στην εκτός σχεδίου περιοχή του όρους Καλλίδρομου, που εμπίπτει στα διοικητικά όρια των δήμων Μώλου, Αμφίκλειας, Γοργοποτάμου, Τιθορέας/Λαμιών και Καμμένων Βούρλων ορίζεται ζώνη Β, στην οποία καθορίζονται χρήσεις γης και όροι και περιορισμοί δόμησης. Το όριο της ζώνης Β ορίζεται από τη νοητή γραμμή που σχηματίζεται σε απόσταση 1 χλμ. νότια και παράλληλα της νέας Εθνικής οδού Αθηνών-Λαμίας μέχρι τη συμβολή της με τη νέα Εθνική οδό προς Άμφισσα την οποία ακολουθεί μέχρι το Σκαμνό. Από εκεί το όριο κατευθύνεται νοτιοανατολικά προς Μπράλο και στη συνέχεια ακολουθεί τη νοητή γραμμή που σχηματίζεται σε απόσταση 1 χλμ. βόρεια και παράλληλα της παλαιάς Εθνικής οδού Αθηνών-Λαμίας μέχρι τη συμβολή της με το δρόμο που οδηγεί στη Δρυμαία, συνεχίζει στο δρόμο Δρυμαίας- Τιθωνίου-Ξυλικών-Μοδίου και από εκεί στο δρόμο Μοδίου-Ρεγγινίου μέχρι τη συμβολή με τη νέα Εθνική οδό Αθηνών-Λαμίας και σε απόσταση 1 χλμ. νοτίως αυτής. Στην περιοχή αυτή δεν περιλαμβάνονται οι ζώνες των 500 μέτρων γύρω από τους οικισμούς Ελευθεροχωρίου, Αγ.Χαραλάμπους, Μοδίου, Ξυλικών, Τιθωνίου, Δρυμαίας, Καλλίδρομου, Ρεγγινίου, Κόμνινας, Ανάβρας, Μενδερίτσας, Καραβιδίων.

Στο άρθ. 2 καθορίζονται επιτρεπόμενες χρήσεις γης ως ακολούθως:

- Γεωργοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις
- Μονάδες εκτροφής αιγοπροβάτων δυναμικότητας μέχρι 200 ζώα.
- Μονάδες εκτροφής βοοειδών δυναμικότητας μέχρι 40 ζώα.
- Μονάδες εκτροφής χοίρων δυναμικότητας μέχρι 20 ζώα.

- Μονάδες εκτροφής πτηνών δυναμικότητας μέχρι 1000 ζώα.
- Θερμοκήπια.
- Επαγγελματικά εργαστήρια και βιομηχανικές-βιοτεχνικές μονάδες μεταποίησης και συσκευασίας τοπικών προϊόντων με εγκατεστημένη ισχύ έως 150 Hρ, με απασχολούμενους έως 50 άτομα και εφόσον έχουν πρόσωπο σε εθνικό, επαρχιακό, κοινοτικό οδικό δίκτυο.

Το κατώτατο όριο αρτιότητας των γηπέδων ορίζεται σε δέκα χιλιάδες (10.000) τ.μ.

Για τους λοιπούς όρους και περιορισμούς δόμησης εφαρμόζονται κατά χρήση οι διατάξεις του από 24.5.1985 Π.Δ/τος (Δ/ 270), όπως ισχύει

Στο άρθρ. 3 τίθενται όροι και περιορισμοί δόμησης, ως ακολούθως:

1. Τα ανεγερθησόμενα κτίρια οποιασδήποτε χρήσης πρέπει να απέχουν

α) 25 μ. τουλάχιστον από άξονα οδικού δικτύου και μονοπατιών β) 25 μ. τουλάχιστον από τους άξονες των ρεμάτων, εκτός αν ειδικές διατάξεις ορίζουν μεγαλύτερες αποστάσεις.

2. Δεν επιτρέπεται η δόμηση σε γήπεδο με κλίση μεγαλύτερη του 35%, παρά μόνο για γεωργικές αποθήκες εμβαδού μέχρι 10 τ.μ. Στην περίπτωση που σε τμήμα επιφάνειας του γηπέδου η κλίση του εδάφους υπερβαίνει το 35% τότε επιτρέπεται η δόμηση στο λοιπό τμήμα του γηπέδου. Ο συντελεστής δόμησης και οι λοιποί όροι υπολογίζονται στο σύνολο του γηπέδου.

3. Είναι δυνατή η αποκατάσταση ερειπωμένων κτισμάτων, που αποτελούν χαρακτηριστικά δείγματα της τοπικής αρχιτεκτονικής κατά παρέκκλιση των πολεοδομικών διατάξεων που ισχύουν στην περιοχή εφόσον τεκμηριώνεται η αρχική τους μορφή.

4. Η τοποθέτηση κτισμάτων σε γήπεδα που βρίσκονται σε εδαφικές εξάρσεις (λοφώδεις κορυφογραμμές) γίνεται έτσι ώστε αυτά να είναι ορατά μόνο από τη μία πλευρά της εδαφικής εξάρσης, το δε τελικό ανώτατο υψόμετρο των κτισμάτων δεν μπορεί να υπερβαίνει αυτό της εδαφικής εξάρσης. Η έγκριση της μελέτης για την τοποθέτηση των κτισμάτων στο γήπεδο γίνεται μετά από γνώμη της ΕΠΑΕ.

5. Η τοποθέτηση διαφημίσεων γίνεται μετά από έγκριση της ΕΠΑΕ.

6. Στα ανεγειρόμενα κτίσματα επιτρέπεται η κατασκευή υπόγειας υδατοδεξαμενής και εκτός του περιγράμματος του κτιρίου. Η ελάχιστη χωρητικότητά της προκύπτει από τον τύπο $V=0,5XE$, όπου E η πραγματοποιημένη κάλυψη και V η χωρητικότητα της δεξαμενής. Η οροφή της δεξαμενής δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα 0,50 μέτρα από τη στάθμη του φυσικά ή του τεχνητά διαμορφωμένου εδάφους.

7. Επιτρέπεται η δημιουργία εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ήπιων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μετά από τήρηση των διαδικασιών προέγκρισης χωροθέτησης και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 8 και 9 της ΚΥΑ 69269/5387/90, όπως ισχύει.

Απαγορεύεται η εγκατάσταση ανεμογεννητριών.

8. Επιτρέπεται η χωροθέτηση εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και χώρων υγειονομικής ταφής μετά από τήρηση των διαδικασιών προέγκρισης χωροθέτησης και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 8 και 9 της Κ.Υ.Α. 69269/ 5387/90, όπως ισχύει.

9. Σε γήπεδα που τμήμα τους αποτελεί δασική έκταση, το επιτρεπόμενο κτίσμα ανεγείρεται σε απόσταση 25 μ. από τα όρια της δασικής έκτασης, όπως αυτά καθορίζονται από την αρμόδια δασική υπηρεσία.

10. Νομίμως υφιστάμενες δραστηριότητες του πρωτογενούς ή του δευτερογενούς τομέα, που αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος, διατηρούνται επί μια πενταετία. Για τις δραστηριότητες αυτές και μέχρι την απομάκρυνσή τους επιτρέπεται η ανανέωση της άδειας λειτουργίας τους, ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεών τους, οι επισκευές κ.λπ., μετά από μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και έγκριση περιβαλλοντικών όρων.

11. Επιβάλλεται η κατασκευή κεραμοσκεπούς στέγης.

Υπάρχουν τρία Καταφύγια Άγριας Ζωής μέσα στην περιοχή: «Βόρειες πλαγιές του όρους Καλλίδρομο» (2.000 εκτάρια), «Αρνοφωλιά-Κρυονέρι» (1.050 εκτάρια) και «Πλατάνια» (3.500 εκτάρια).

Καθεστώς ιδιοκτησίας και κύριες χρήσεις γης:

Η περιοχή του έργου περιλαμβάνεται στο Δημόσιο Δασικό Σύμπλεγμα του όρους Καλλίδρομο. Μέσα στο δημόσιο δάσος υπάρχουν ιδιωτικές ιδιοκτησίες. Οι χρήσεις γης στο Δημόσιο Δασικό Σύμπλεγμα ακολουθούν τα 10ετή δασοπονικά διαχειριστικά σχέδια της Δασικής Υπηρεσίας της Λαμίας. Τα δάση κατάρσονται σε κατηγορίες διαχείρισης και χρησιμοποιούνται κυρίως για παραγωγή ξυλείας. Συγκεκριμένες εκτάσεις παραχωρούνται σε κτηνοτρόφους της περιοχής ως βοσκότοποι.

Επιστημονική περιγραφή της περιοχής του έργου

Η περιοχή Natura 2000 «ΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΔΡΟΜΟ» επεκτείνεται σε υψόμετρο από 43-1.393 μέτρα και περιλαμβάνει το δυτικό τμήμα του Καλλιδρόμου και όλες τις ψηλές κορυφές. Το μητρικό πέτρωμα μεγάλου μέρους της περιοχής είναι ασβεστόλιθος, αλλά υπάρχουν επίσης μεγάλες εκτάσεις φλύσχη. Η περιοχή περιλαμβάνει αρκετά υδατορεύματα που είναι παραπόταμοι του ποταμού Σπερχειού. Η χλωρίδα, η πανίδα και η βλάστηση της περιοχής δεν έχουν ακόμα μελετηθεί λεπτομερώς. Παρ' όλα αυτά, οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στο Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων της έχουν εμπλουτιστεί με πρόσφατα αδημοσίευτα στοιχεία, που ενισχύουν τη σημαντικότητά της.

Στις χαμηλότερες πλαγιές του βουνού αναπτύσσονται κυρίως Μεσογειακή σκληρόφυλλη βλάστηση, φρύγανα και υψηλή μακία. Τα φρύγανα (5420) καλύπτουν περίπου 2.206 εκτάρια και χαρακτηρίζονται από λαδανιές (*Cistus* spp.), *Corydorthymus capitatus*, και *Salvia fruticosa*. Δενδρώδης σκληρόφυλλη βλάστηση και δάση Αριάς (*Quercus ilex*) (9340) καλύπτουν περίπου 1.000 εκτάρια σε αρκετά σημεία της περιοχής, ειδικά σε βορινές

πλαγιές. Ο υπόροφος χαρακτηρίζεται από θάμνους όπως το Χρυσόξυλο (*Rhus cotinus*), η Κοκκορεβυθιά (*Pistacia terebinthus*) και τα σφενδάμια (*Acer* spp.), και από τυπικούς θάμνους μακίας όπως το Πουρνάρι (*Quercus coccifera*) and το Σχίνο (*Pistacia lentiscus*). Το Πουρνάρι κυριαρχεί στα ξηρότερα μέρη. Η Χνοώδης Δρυς (*Quercus pubescens*) σχηματίζει αμιγείς συστάδες ανα τόπους. Παρόχθιες συστάδες Πλατάνου (*Platanus orientalis*) υπάρχουν σε αρκετά σημεία, όπως οι χαράδρες πάνω από τη Μενδενίτσα, και καλύπτουν περίπου 33 εκτάρια.

Μεγάλο μέρος της περιοχής καλύπτεται από δαση κωνοφόρων. Στα χαμηλότερα υψόμετρα υπάρχουν φυσικά δάση Χαλεπίου Πεύκης (*Pinus halepensis*) (9540) που καλύπτουν περίπου 69 εκτάρια. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα υπάρχουν κυρίως αμιγή δάση Μαύρης Πεύκης (*Pinus nigra*) (9536*) που καλύπτουν 3.075 εκτάρια και Κεφαλληνιακής Ελάτης (*Abies cephalonica*) που καλύπτουν περίπου 2.000 εκτάρια, αλλά και μικτά δάση (περίπου 200 εκτάρια). Χαρακτηριστικά είδη στα ελατοδάση είναι τα *Helleborus cyclophyllus*, *Doronicum orientale*, και *Cephalanthera rubra*, καθώς και το Αγριόκεδρο (*Juniperus oxycedrus*) και το σπάνιο στην Ελλάδα Αρκουδοπούρναρο (*Ilex aquifolium*). Οι δρυς περιστασιακά συμμετέχουν στον υπόροφο και σχηματίζονται διάφορες μεταβατικές ζώνες με μικτές συστάδες κωνοφόρων και δρυών. Το Αγριόκεδρο είναι επίσης κυρίαρχο είδος στη δενδρώδη σκληρόφυλλη βλάστηση (5210) που καλύπτει περίπου 67 εκτάρια) στα χαμηλότερες παρυφές του δάσους των κωνοφόρων.

Ξηρά και υγρά ορεινά λιβάδια αναπτύσσονται στα δασικά ανοίγματα, σε υψόμετρα 970-1.100 μέτρων, σε ασβεστόλιθο και φλύσχη. Τα ξηρά λιβάδια σε ασβεστόλιθο (6210*) χαρακτηρίζονται από ποικιλία πλατύφυλλων και αγρωστωδών φυτών των γενών *Festuca*, *Trifolium*, *Crocus*, *Colchicum* και *Viola*, καθώς και αρκετά είδη ορχιδεών. Τα υγρά λιβάδια χαρακτηρίζονται από είδη όπως τα *Galium palustre*, *Oenanthe silaifolia* και *Juncus* spp.

Υπάρχουν δύο μεγάλες, φυσικές εποχικές λίμνες σε υψόμετρα 1.000-1.100 μέτρων. Η μεγαλύτερη βρίσκεται στη Σουβάλα και η μικρότερη στη Νευρόπολη. Εκεί αναπτύσσεται τυπική εποχική υδρόβια βλάστηση (3170*) με είδη όπως τα *Myosurus minimus*, *Polygonum aviculare*, *Juncus bufonius*, *Ranunculus lateriflorus*, *Gnaphalium uliginosum*, *Mentha cervina*, και *Isoetes heldreichii*.

Στους γυμνούς ασβεστολιθικούς βράχους στο Σάρωμα, στο Καστράκι, στου Ψαρρού, στο Ελαφοβούνι και στο Βραχοβούνι, αναπτύσσεται χασμοφυτική βλάστηση, που περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά είδη *Campanula rupestris*, *Umbilicus rupestris* και *Sedum* sp. (8210) και καλύπτει περίπου 100 εκτάρια, καθώς και βλάστηση λιθώνων (8410) που καλύπτει περίπου 100 εκτάρια.

Η χλωρίδα της περιοχής περιλαμβάνει πάνω από 600 είδη, αλλά ο κατάλογος δεν είναι πλήρης. Τα στοιχεία για την πανίδα είναι επίσης ελάχιστα. Η περιοχή φιλοξενεί περισσότερα από 30 είδη πτηνών, τουλάχιστον 6 είδη θηλαστικών, 9 είδη ερπετών και 7 είδη αμφιβίων. Στον ευρύτερο χώρο του Καλλιδρόμου υπάρχουν αρκετά αρχαιολογικά και πολιτιστικά αξιοθέατα. Ένα ιστορικό μνημείο, η Μονή Δαμάστας βρίσκεται μέσα στα όρια της περιοχής.

Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Οριοθέτηση και καθορισμός μέτρων προστασίας τοπίων ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους», που χρηματοδοτήθηκε από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και εκπονήθηκε από ερευνητική ομάδα του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (1996-1999), δύο τμήματα της περιοχής του Καλλιδρόμου (με κωδικούς ΑΤ2011000 και

ΑΤ2011006) προτάθηκε να χαρακτηρισθούν ως «Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους» και να ληφθούν μέτρα για την προστασία τους.

Σημασία της περιοχής του έργου για τη βιοποικιλότητα

Το σημαντικότερο στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος στο Καλλίδρομο είναι η παρουσία μεγάλων περιοχών καλά διατηρημένων ενδιαιτημάτων με χαμηλό επίπεδο όχλησης.

Σε επίπεδο τοπίου, η σημασία της τοποθεσίας έχει αναβαθμιστεί από τη σύνδεση με το ευρύτερο οικοσύστημα του Σπερχειού (ΕΖΔ GR2440002 και ΖΕΠ GR2440005), και με τα οικοσυστήματα της Οίτης (ΕΖΔ GR2440004 και ΖΕΠ GR240007). Η έλλειψη λεπτομερών στοιχείων εμποδίζει την αξιόπιστη αξιολόγηση της περιοχής.

Οικότοποι: Στην περιοχή καταγράφονται 14 τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τρία από αυτά ως ενδιαιτήματα προτεραιότητας (3170*, 6210*, 9530*). Τα μεσογειακά εποχικά λιμνία (3170*) είναι εξαιρετικά σημαντικά σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Για πλήρη περιγραφή της σημασίας των εποχικών λιμνιών σε μεγάλα υψόμετρα της Κεντρικής Ελλάδας παρακαλώ ανατρέξτε στην περιγραφή της περιοχής GR2440004.

Χλωρίδα: Τουλάχιστον 15 ενδημικά ελληνικά taxa έχουν καταγραφεί εδώ, δύο από τα οποία (*Onosma stridii*, *Polygonum rapillosum*) είναι στενότοπα ενδημικά της Στερεάς Ελλάδας. Επίσης απαντάται μεγάλος αριθμός βαλκανικών ενδημικών ειδών, μεταξύ τους και το σπάνιο *Haplophyllum coronatum*. Επιπλέον η τοποθεσία φιλοξενεί το φυτό *Ruscus aculeatus* που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα V της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και 26 taxa ορχιδεών που προστατεύονται από τη Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Ειδών της Άγριας Πανίδας (CITES).

Ορνιθοπανίδα: Η περιοχή φιλοξενεί 7 είδη πτηνών του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ (1 επιδημητικό και 6 φωλιάζοντα) και τουλάχιστον 16 μεταναστευτικά είδη. Η παρουσία άφθονων γέρικων πεύκων και ελάτων αυξάνει την αξία της τοποθεσίας για τους δρυοκόλαπτες.

Θηλαστικά: Η περιοχή φιλοξενεί 3 απειλούμενα στην Ελλάδα είδη που προστατεύονται και από τη Σύμβαση της Βέρνης (Παράρτημα II). Ο Λύκος, περιλαμβάνεται στο Παράρτημα II της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Αμφίβια και Ερπετά: Η περιοχή φιλοξενεί 17 είδη προστατευόμενων από τη Σύμβαση της Βέρνης (Παράρτημα II). Τρία είδη, η Κιτρινομπομπίνα, η Γραικοχελώνα και η Μεσογειακή χελώνα περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Ασπόνδυλα: Η τοποθεσία φιλοξενεί ένα είδος, το *Saturnia pyri*, που κατατάσσεται ως σπάνιο στην Ευρώπη.

Φορείς που εμπλέκονται στην διακυβέρνηση της περιοχής

- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (υπεύθυνοι προγράμματος Life: Χριστίνα Μπαριτάκη ch.baritaki@prv.ypeka.gr και Γιώργος Πρωτόπαπας g.protopapas@prv.ypeka.gr)

- Αποκεντρωμένη Διοίκηση Περιφέρειας Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας (www.apdthest.gov.gr)
- Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (www.pste.gov.gr)
- Δήμος Λαμιέων (www.lamia.gr), Δήμος Μώλου – Αγίου Κωνσταντίνου (www.mwlos.gr), Δήμος Αμφίκλειας – Ελάτειας (www.dimos-amfiklias-elatias.gr)

Η Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Καθαριότητας και Ανακύκλωσης των Δήμων είναι αρμόδια για την εξασφάλιση της αποκομιδής και της μεταφοράς των απορριμμάτων, της χωριστής αποκομιδής και μεταφοράς των ανακυκλώσιμων υλικών, την εξασφάλιση της καθαριότητας των κοινοχρήστων χώρων, τη συντήρηση των οχημάτων του Δήμου την προστασία και αναβάθμιση του τοπικού φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με τη λήψη των καταλλήλων μέτρων και τη ρύθμιση των σχετικών δραστηριοτήτων, καθώς και για τη συντήρηση των χώρων πρασίνου. Η Διεύθυνση έχει και την αρμοδιότητα της Πολιτικής Προστασίας στο επίπεδο του Δήμου. Οι συγκεκριμένες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης στο πλαίσιο της αποστολής της, καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις Νόμων, Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων

- Δασαρχείο
- Πυροσβεστική για τις δασικές πυρκαγιές
- Περιβελοντικές μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

9. Συμπεράσματα/Προτάσεις

Πλήθος διατάξεων της κοινοτικής, διεθνούς και εθνικής νομοθεσίας καθώς και κοινοτικές πολιτικές και προγράμματα για την προστασία της φύσης, της βιοποικιλότητας (οικοτόπων και ειδών) καθώς και των δασών τυγχάνουν εφαρμοστέες στις περιοχές του Έργου.

Οι στόχοι της προστασίας, διατήρησης και διαχείρισης των οικοτόπων και ειδών - στόχων του Έργου μπορούν να επιτευχθούν σε ικανοποιητικό βαθμό μέσω της εφαρμογής του ισχύοντος νομικού πλαισίου για την προστασία της βιοποικιλότητας.

Σχετικές κατευθύνσεις παρέχει και ο περιφερειακός χωροταξικός σχεδιασμός. Σύμφωνα με το ΠΠΧΣΑΑ Στερεάς Ελλάδας, οι περιοχές του Έργου αποτελούν περιοχές φυσικού αποθέματος προς διατήρηση και προστασία. Το Πλαίσιο παρέχει κατευθύνσεις για την προστασία και διατήρηση της φύσης, την ορθολογική αξιοποίηση του δασικού πλούτου, την ολοκληρωμένη και ήπια ανάπτυξη, την μείωση των αρνητικών συνεπειών των κατά περίπτωση επιτρεπόμενων ανθρώπινων δραστηριοτήτων, τη συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές της κατηγορίας αυτής κ.α.

Αναγκαίος είναι ο εμπλουτισμός, η επικαιροποίηση και η προσαρμογή στα ευρήματα του Έργου, του αξιόλογου υφιστάμενου υποστηρικτικού υλικού και των σχεδίων νομικών ρυθμίσεων (όσον αφορά ιδίως την περίπτωση της Οίτης).

Απαραίτητη είναι η το συντομότερο δυνατόν, παραλαβή, από την ομάδα υλοποίησης της Δράσης C10 των αρχικών ευρημάτων, συμπερασμάτων και προτάσεων των ομάδων πεδίου. Εν συνεχεία, πρέπει να πραγματοποιηθεί η επεξεργασία και αξιολόγησή τους σε συνεργασία με τους ερευνητές πεδίου και να ακολουθήσει η διερεύνηση και η διατύπωση κατ' αρχήν προτάσεων ένταξης των περιοχών του Έργου σε κατηγορίες προστασίας σύμφωνα με το ν. 1650/1986, οριοθέτησης, ζωνοποίησης, καθορισμού επιτρεπόμενων χρήσεων γης, προσδιορισμού όρων και περιορισμών άσκησης ανθρώπινων δραστηριοτήτων, περιγραφής σημαντικών διαχειριστικών μέτρων, παρεμβάσεων, ενεργειών κ.α.

Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται η επικοινωνία, ενημέρωση, συνεργασία και συμφωνία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υ.Π.Ε.Κ.Α. και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας σχετικά με το πλαίσιο, τις διαδικασίες, τις προϋποθέσεις και απαιτήσεις (θεσμικές, χρονικές κ.α.) για τη θεσμοθέτηση των νομικών κειμένων της Δράσης C10.

Είναι απαραίτητη η έγκαιρη επιλογή και έναρξη και η ομαλή εξέλιξη των κατά τον νόμο απαιτούμενων διαδικασιών.

Από την επισκόπηση της νομοθεσίας κ.λπ. σε αναφορά με κάποια προκαταρκτικά ευρήματα από τη μέχρι τώρα εξέλιξη των Δράσεων του Έργου προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα και κατ' αρχήν προτάσεις:

Γενικά από τη μέχρι τώρα εμπειρία της ομάδας του έργου με την περιοχή κύρια πίεση για τα είδη στόχους είναι το παράνομο κυνήγι. Πέρα τις όχλησης που δημιουργείται με την παρουσία των κυνηγών ανεξέλεγκτα σε διάφορες περιοχές ακόμα και μέσα στον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού Οίτης, αποτελούν και ανησυχητικός παράγοντας για την πετροπέρδικα. Κατά συνέπεια, είναι αναγκαία η επανεξέταση του πλαισίου διεξαγωγής της κυνηγετικής δραστηριότητας στις περιοχές του Έργου.

Χρήσιμη προς την κατεύθυνση αυτή θα είναι η μεγαλύτερη εμπλοκή και συνεργασία των φορέων των κυνηγών.

Είναι πιθανό να απαιτηθεί η επανεξέταση των υφιστάμενων καταφυγίων άγριας ζωής, η διαφοροποίηση των ορίων τους ή/και ο χαρακτηρισμός νέων, με στόχο την προστασία των πληθυσμών των πτηνών-στόχων και της αρκούδας.

Είναι ιδιαίτερα πιθανό να απαιτηθεί ο επαναπροσδιορισμός των δασοπονικών στόχων του καθεστώτος δασικής διαχείρισης για τις 2 περιοχές, η καλύτερη ενσωμάτωση της συνιστώσας της διατήρησης της βιοποικιλότητας με στόχο την καλύτερη προστασία των οικοτόπων και ειδών -στόχων του Έργου.

Απαιτείται η καλύτερη διάκριση και κατανόηση των αρμοδιοτήτων των διαφόρων εμπλεκόμενων υπηρεσιών (Δήμοι, Περιφέρεια, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Υπουργεία, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτης) και η βελτίωση του επιπέδου επικοινωνίας και συνεννόησης μεταξύ αυτήν, η οποία θα υποβοηθήσει αναμφίβολα -μεταξύ άλλων- και τον σχεδιασμό και υλοποίηση της Δράσης του "After Life monitoring and management" (F4).

Συμπερασματικά, για τη βελτίωση της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών συστήνεται:

- Καλύτερη επόπτευση της κάθε προστατευόμενης περιοχής
- Συνεργασία μεταξύ των φορέων
- Συνεργασία μεταξύ των χρηστών της περιοχής
- Ένταση της οργάνωσης περισσότερων δράσεων για την περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας
- Οργάνωση συναντήσεων μεταξύ των χρηστών της περιοχής
- Περισσότερη ενημέρωση για τα προστατευόμενα είδη της περιοχής

10.Βιβλιογραφία

Δέσποινα Βώκου, Ο θεσμός των Φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, «Επιτροπή Φύση 2000».
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον & Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013»,
Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

Οι προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 στην Ελλάδα, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Αθήνα 2000

Τσιτσώνη Θ. & Μπαταλά Ε., Το καθεστώς των προστατευόμενων περιοχών σε Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, ΑΠΘ.

Analysis of Protected Forest Areas in Europe – Provisional
Results of COST Action E27 PROFOR

Georg Frank; Jim Latham; Declan Little; Jari Parviainen; Andreas Schuck; Kris Vandekerckhove
Federal Office and Research Centre for Forests, Hauptstraße 7, A-1140 Wien, Austria.